

Total No. Of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-3486

[Total No. of Pages : 3

[5961]-101

F.Y. B.A.

COMPULSORY ENGLISH - I

(2019 Pattern) (Semester-I) (Credit System) (11001)

Prescribed Text : Literary Gleam : An Anthology of Prose and Poetry

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction to the candidates :

Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Attempt any One from the following questions. [7]

- i) Describe the events that led to the imprisonment of the narrator.
- ii) Describe 'Gaiety Land'.

b) Attempt any One from the following questions. [7]

- i) Write a short note on A.G. Gardiner's interactions with the polite bus conductor.
- ii) What is the importance of 'Saying Please'?

Q2) Attempt any One from 'a' and One from 'b' of the following questions.

[14]

- a) i) Describe the love and sacrifice in the story 'The Gift of Magi'?
- ii) What are the stories behind Jim and Della's presents?
- b) i) How does the lover express his love in 'A Red Red Rose'?
- ii) What does the speaker compare his love to?

P.T.O.

Q3) Attempt any One from 'a' and One from 'b' of the following questions.
[14]

- a) i) Write a short note on Tagore's spirituality with reference to 'Leave this Chanting and Singing?'
ii) Where can God be found according to Tagore?
- b) i) What does the banyan tree symbolize?
ii) Explain the line, 'Where there are no trees except the one'?

Q4) Attempt the following as directed in the brackets.

- a) Fill in the blanks with appropriate articles. (Any Three) **[3]**
 - i) Have you had _____ breakfast ?
 - ii) We must work to save _____ tigers from becoming extinct.
 - iii) Could you get me _____ kilogram of tea?
 - iv) Vinod wants to join _____ university.
 - v) Mount Everest is the highest peak in _____ Himalayas.
- b) Fill in the blanks with appropriate prepositions given in the brackets (Any Three) **[3]**
 - i) Mina is fond _____ reading. (about / of)
 - ii) Sudha sits _____ Saroj and Usman. (in / between)
 - iii) They are sorry _____ having disturbed you. (because / for)
 - iv) Shikha spent a day _____ her aunt. (with / in)
 - v) Jaya cut the lemon _____ a knife. (for / with)
- c) Identify the underlined verbs whether regular or irregular in the following sentences. (Any Three) **[3]**
 - i) It rained hard in the afternoon.
 - ii) I won a set of twelve coffee mugs.
 - iii) The balloon burst with a loud bang.
 - iv) The trees swayed in the wind.
 - v) The police found a bag in the room.

- d) Identify the underlined verbs whether primary or modal auxiliaries.
(Any Three) [3]
- i) Is he coming?
 - ii) I will go shopping today.
 - iii) She must have forgotten.
 - iv) I may not attend it.
 - v) They were studying for the examination.
- e) Rewrite the following sentences using appropriate punctuation marks.
(Any One) [2]
- i) what a lovely scene just cant delieve my eyes.
 - ii) alas everything is lost he said.

- Q5) a) Attempt the following (any Two) : [10]
- i) Avani has lost her way to a mall, she asks for the directions to a stranger. Write a dialogue on this formal situation.
 - ii) Manju guides Rani on how to cook laddoos, write an informal dialogue based on this situation.
 - iii) Shilpa has made a typing mistake while writing address for a letter, she apologizes to the ecployer. Write a diologue on this situation.
- b) Write short responses to the following situations (any Four) : [4]
- i) You happen to meat a cricket, greet him.
 - ii) You want to visit the Gate Way of India in Mumbai, ask for directions.
 - iii) You want to use your friend's laptop, make a request.
 - iv) Introduce yourself to your teacher.
 - v) Introduce your sister to your classmates.
 - vi) You could not submit your assignment in time, apologize to your teacher.

[5961]-102

F.Y. B.A. (Semester - I)

MARATHI (मराठी)

मराठी साहित्य : कथा आणि भाषिक कौशल्ये विकास
(2019 Pattern) (CC - 1A) (11021A)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 150 शब्दांत लिहा.

[10]

अ) कथा म्हणजे काय ते सांगून कथेचे उपप्रकार स्पष्ट करा.

ब) 1945 ते 1960 या कालखंडातील मराठी कथेची वाटचाल स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांत लिहा.

[20]

अ) 'बाजा' या कथेतून व्यक्त होणाऱ्या व्यथा-वेदना स्पष्ट करा.

ब) 'उठावण' या कथेच्या भाषाशैलीची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) 'पाऊस आला मोठा' या कथेचा आशय तुमच्या शब्दात लिहा.

ड) 'लाल चिखल' या कथेतून शेतकऱ्याची व्यथा कशी व्यक्त झाली आहे.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.

[20]

अ) 'जेव्हा मी जात चोरली होती' या कथेतील व्यक्तिरेखांचा आढावा घ्या.

ब) 'शुभमंगल सावधान' या विनोदी कथेचे रसग्रहण करा.

P.T.O.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 150 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) वाचन कौशल्याचे फायदे विशद करा.
- ब) श्रवण म्हणजे काय ते सांगून श्रवणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- क) प्रभावी संभाषण कौशल्याचे फायदे सांगा.
- ड) इ.संवाद कौशल्यांची माध्यमे कोणती?

munotes.in

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PA-3488

[Total No. of Pages : 2

[5961]-103

F.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

CC-1A : पर्यायी अभ्यासक्रम

व्यावहारिक व उपयोजित मराठी - I

(2019 Pattern) (Semester - I) (11021B)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) भाषेच्या व्याख्या स्पष्ट करा.
ब) 'भाषा' आणि जीवनव्यवहार स्पष्ट करा.
क) नैसर्गिक आकलनासह 'श्रवण' कौशल्य स्पष्ट करा.
ड) भाषण कौशल्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तरे लिहा. [20]

- अ) तुमच्या परिसरातील कचराकुंडी ओसंडून वाहत आहे तिची स्वच्छता करण्यासाठी नगरपालिकेकडे तक्रार अर्ज करा.
ब) मा. शिक्षण अधिकारी, पुणे यांचे नावे शिक्षक पदासाठी अर्ज लेखन करा.
क) निबंधलेखन म्हणजे काय? ते सांगून चर्चात्मक आणि ललित निबंधाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ड) 'परीक्षा झाल्याच पाहिजे !' या विषयावर निबंध लिहा.

P.T.O.

अ) खालील उताऱ्याचे एक तृतीयांश सारांश लेखन करा.

‘मनुष्य समाजप्रिय प्राणी आहे’ याचा अर्थ सामाजिक जीवनाची माणसाला आवड आहे एवढाच आहे. सामाजिक जीवनाची प्रवृत्ती माणसाच्या ठिकाणी उपजत असल्याचे मात्र आजपर्यंतच्या इतिहासावरून दिसत नाही. स्वार्थ, अहंभाव, संकुचितता या गुणांमुळे विघटनाकडेच माणसाची उपजत प्रवृत्ती असल्याचे दिसते. संघटित जीवन जगण्यासाठी त्याला खूप आटापिटा करावा लागतो. त्यात बऱ्याच वेळा अपयशही येते. समाजाची संघटना करणारे महापुरुष ठरतात. यावरून संघटित जीवन किती दुर्मिळ आहे. हे लक्षात येते. संघटित जीवनाचे फायदे पटत असले तरी माणसाची त्याकडे उपजत प्रवृत्ती नसते ही गोष्ट दुःख कारक आहे. (७९ शब्द)

ब) सारलेखन म्हणजे काय? हे सारलेखनाचे फायदे लिहा.

क) खाली दिलेल्या इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा.

Today science has opened so many travel routes on land, water and sky and put so many vehicles on them, that geographical barriers as almost ceased to exist. So many men and what is more, so many nations are getting together that the problem of human unity is now more important than ever before. What will unite those whom science is bringing together?

ड) सारांशलेखन, सारलेखन व भाषांतर या प्रगत भाषिक कौशल्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3967

[Total No. of Pages : 3

[5961]-104

F.Y. B.A.

FRENCH

French General : Advanced Course

(2019 Pattern) (Semester - I) (11031)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Q.1] A) Lisez le texte suivant et répondez aux questions : (05)

La gastronomie en France est un sujet très vaste qui doit se vivre pour être compris et apprécié. Néanmoins, avant de venir en France, il est indispensable de savoir que la gastronomie peut être définie comme l'art de la table, lié au plaisir de manger. Cette spécificité française est soumise à certaines règles de savoir vivre ; c'est ce que l'on nomme le service à la française. Chaque pays possède ses spécialités culinaires qui dévoilent son identité. Les Français eux, vouent un véritable culte aux plats et à la cuisine. Les grands chefs cuisiniers se considèrent plus comme des artistes, eux qui manient les saveurs pour en faire des œuvres d'art pour le palais. Il faut comprendre qu'en France, manger est un rituel du bonheur.

Questions :

1. Comment est le sujet de la gastronomie ? (1)
2. Donnez les mots équivalents du texte pour les mots suivants : 1. important, 2. gastronomique.
3. Quelle est la spécificité française ? (1)
4. Comment les grands chefs sont – ils considérés en France ? (1)

B) Lisez le texte suivant et répondez aux questions : (10)

Le PACS :

Depuis novembre 1999, le « Pacte Civil de Solidarité »(PACS), permet à deux personnes habitant ensemble de s'unir devant la loi. Ces personnes peuvent être du même sexe ou un couple hétérosexuel qui préfère cette nouvelle union au mariage traditionnel. Le PACS est plus facile à casser qu'un mariage et chacun garde son nom. Il offre, entre autres, l'avantage de pouvoir faire une déclaration d'impôts commune, et donc de payer moins d'impôts.

Depuis les années 1970, le nombre de mariage en France a continuellement diminué. On se marie moins et surtout beaucoup plus tard : en moyenne à 28,3 ans pour une femme et 30,4 ans pour un homme, et souvent quand déjà un enfant : la moitié des naissances se produisent hors mariage. Si on ne se marie pas et qu'on vit simplement en couple, c'est « une union libre ».

Question :

1. Dites vrai ou faux: (3)
 - a. Le PACS est permis à un couple du même sexe.
 - b. on doit changer le nom après être pacsé.
 - c. Sans le PACS et le mariage, vivre ensemble n'est pas possible.
2. En quelle année a – t – on introduit le PACS ? (1)
3. Qu'est – ce que le PACS ? (1)
4. Donnez le synonyme de « demi » du texte. (1)
5. Quels sont les avantages du PACS ? (2)
6. Quelle est la tendance du mariage en France ? (2)

P.T.O.

Q.2] Répondez à trois des questions suivantes en 50 – 60 mots:[15]

1. Quel sentiment, le poète de « Sous le pont Mirabeau coule la Seine », veut – il faire passer ?
2. Décrivez l'état d'âme du poète dans le poème « Le ciel au dessus du toit » par Paul Verlaine ?.
3. Quelle est l'histoire principale du roman « Le Petit Prince » par Antoine Saint Exupéry ?

Q.3] A) Complétez avec le mot convenable : (4)

1. La fête qui commémore la naissance du Christ, _____.
2. Le pain célèbre de la France : _____.
3. Le vin fameux de la région de Champagne : _____.
4. On fête _____ au 14 Juillet.

B) Formez le nom des verbes suivants : (3)

1. Se marier
2. Célébrer
3. Séparer

C) Trouvez les adjectifs : (3)

1. La cérémonie :
2. La famille
3. La religion :

D) A) Rédigez un dialogue entre vous et le standardiste d'un journal. Vous voulez parler au chef culturel de ce journal. Mais son poste ne répond pas. Vous laissez un message au standardiste. [10]

OU

B) Rédigez un dialogue entre vous et le serveur d'un restaurant. Vous voulez commander des plats français. Le serveur vous propose quelques meilleurs plats. [10]

Q.4] La Grammaire : [20]

A. Mettez les verbes entre parenthèses aux temps et au mode qui conviennent : (6)

1. _____ calme, s'il te plaît !
2. Ils _____ (se protéger) toujours du soleil en Asie.
3. M. Thomas et moi _____ (voyager) beaucoup autrefois.
4. Les terroristes _____ (attaquer) Paris avant de fuir en Italie l'année dernière.
5. Demain soir, le secrétaire _____ (préparer) le rapport sur ce projet, car il y

_____ (avoir) une réunion après-demain.

B. Complétez les phrases suivantes avec les pronoms suivants (5)

(les, nous, celui-ci, les tiens, lequel)

1. _____ préféreriez – vous ?
2. Je pense, _____.
3. Nous _____ couchons tard pendant le weekend.
4. Sophie a fini ses exams hier, est – ce que tu as fini _____.

5. La semaine dernière elles ont acheté les robes. Mais elles ____ devraient ____ retourner en raison de leurs tailles.

C. Complétez les phrases suivantes avec les pronoms relatifs (4)

1. C'est le stade de football _____ les attaques terroristes ont eu lieu la semaine dernière.
2. Les règles _____ on avait peur sont mises en œuvre.
3. Le monde apprécie les personnes _____ leur aident.
4. Il a lu un roman _____ son prof lui a donné comme le cadeau.

D. Complétez les phrases suivantes en mettant les verbes entre parenthèses au conditionnel présent & passé : (4)

1. S'il avait de l'argent, il _____ (acheter) la voiture de luxe.
2. Si M. Petit avait signé l'accord avec Peugeot il y a dix ans, il en _____ (profiter) beaucoup aujourd'hui.
3. Que _____ (désirer) – vous Monsieur ?
4. Je _____ (vouloir) devenir avocat.

E. Trouvez les adjectifs : (2)

1. La famille : _____.
2. La tradition : _____.

F. Trouvez les adverbes (2)

1. Bon : _____.
2. Occasionnel : _____.

G. Trouvez les noms (2)

1. Vivre : _____.
2. Aimer : _____.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3971

[Total No. of Pages : 3

[5961]-105

F.Y. B.A.

FRENCH GENERAL - I

Basic Course (Beginners)

(2019 Pattern) (Semester - I) (11481)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Q.1] A) Lisez le texte suivant et répondez aux questions ci-dessous : (10)

Institut National d'Histoire de l'Art

Le bibliothèque de l'Institut National d'Histoire de l'Art

La plus grande bibliothèque d'histoire de l'art au monde

installée dans un chef d'œuvre de l'architecture du XIXe siècle.

Il y a plus de 1,7 million de documents : 30 000 dessins et estampes,

750 000 photographies, 1 800 manuscrits anciens, 20 000 livres. 150 000 documents sont en accès libre.

La bibliothèque de l'Institut national d'histoire de l'art a beaucoup des collections historiques à la bibliothèque d'art et d'archéologie Jacques- Doucet, à la bibliothèque centrale des musées nationaux, et la collection d'imprimés de la bibliothèque de l'École des beaux-arts à Paris et aussi les Archives de la Critique d'Art (fonds d'archives et fonds d'écrits de critiques d'art), à Rennes.

Informations pratiques

Adresse : 2 rue Vivienne, 75002 Paris
Accueil : 6 rue des petits champs, 75002,
Paris

Horaires d'ouverture :
Lundi-Vendredi → 9:00-19:30
Samedi → 9:00-18:30

Contacts

Anne-Gaëlle Plumejeau
Chargée de communication et des relations
presse

anne-gaelle.plumejeau@inha.fr
+33 (0)1 47 03 79 01

Marie-Laure Moreau
Directrice de la communication
marie-laure.moreau@inha.fr
+33 (0)1 47 03 89 59

Questions :

1. Comment s'appelle la bibliothèque ?(1)
2. Quelle est la qualité de la bibliothèque ? (1)
3. Est – ce que la bibliothèque est ancienne ? (1)
4. Qu'est – ce qu'il y a ? (2)
5. Combien de documents sont en accès libre ? (1)
6. Combien de types de bibliothèques y a – t – il ? (1)
7. Est – ce que toutes les bibliothèques sont à Paris ? (1)
8. Quel jour est non-ouvert ? (1)

P.T.O.

9. Qui est chargée de communication et des relations presse ? (1)

B) Complétez les phrases avec les mots convenables : (5)

[les sciences politiques, Antoine Hugo, tous les jours, espagnol, Bonjour]

Je suis _____. J'ai 22 ans. J'étudie _____. J'ai des cours _____, mais je ne travaille pas le mercredi matin.

À bientôt !

Q.2] A) Rédigez une composition en français en 70-80 mots sur le sujet suivant : (8)

La salle de classe

OU

Présentez-vous !

B) Imaginez un dialogue entre vous et un homme dans la rue pour demander la route de la Bibliothèque Nationale de Paris. (7)

Q.3] A) Écrivez en lettres : (4)

1. 10

2. 23

3. 5^e

4. 81

B) Quelle heure est – il ? (4)

1. 12h

2. 18h45

3. 8h10

4. 21h30

C) Mettez les mots au pluriel : (4)

1. Château

2. Animal

3. Prix

4. Jour

D) Complétez les phrases avec les prépositions : (4)

1. _____ dimanche, c'est lundi.

2. Le Himalaya est _____ l'Inde et le Tibet.

3. Nous cherchons un article _____ la France.

4. Les étudiants sont _____ le tableau noir.

E) Reliez les colonnes :

(4)

	A		B
1	Le Havre	I	Une montagne
2	La Garonne	II	Une ville
3	Toulouse	III	Un fleuve
4	Les Vosges	IV	Un port

Q.4] A) Mettez les verbes entre parenthèses à la forme correcte : (4)

1. Jean _____ (être) étudiant à l'école de Marcel Pagnol.
2. Je _____ (donner) des cours privés.
3. Tu _____ (jouer) de la guitare.
4. Paul et moi _____ (avoir) l'examen de la psychologie.

B) Imaginez les questions pour les réponses ci-dessous : (4)

1. Oui, il a un frère.
2. Antoine habite Paris.
3. Si, il y a des livres sur la France.
4. Je cherche les clés.

C) Transformez les phrases au mode impératif : (3)

1. Tu regardes la peinture.
2. Nous jouons dehors.
3. Vous êtes à l'heure.

D) Mettez les articles convenables : [3]

1. _____ Mexique est _____ pays américain. (2)
2. Elle joue _____ basketball. (1)

E) Mettez les adjectifs convenables : (3)

1. Rahul aime goûter les plats différents. Il est _____.
2. Sarah aime jouer aux sports. Elle est _____.
3. Mes grand- mères ont 80 ans. Elles sont _____.

F) Mettez les phrases suivantes aux phrases négatives : (3)

1. C'est un village.
2. Il parle l'anglais.
3. J'ai des livres.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PA-3491

[Total No. of Pages : 4

[5961]-106

F.Y. B.A.

GERMAN

**GGA I : German General 1 : Advanced Course
(2019 Pattern) (Semester - I) (11041)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *30 Marks Internal Assessment.*

Frage I. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (Nur 5) [10]

1. Nennen Sie vier Gerichte aus Kartoffeln!
2. Wo und wann hat man die Mauer gebaut?
3. Was isst man in Deutschland zu Abend?
4. Nennen Sie 4 Flüsse in Deutschland!
5. Wie feiert man den Dreikönigstag?
6. Nennen Sie 4 verschiedene Brotsorten in Deutschland!
7. Wo kann man sich einen Imbiss holen?

Frage II. Übersetzen Sie! [10]

A] Übersetzen Sie ins Englische! [6]

Ich habe Gitarre spielen gelernt, weil ich unbedingt die Lieder von meinen Lieblingsbands spielen wollte. Erst habe ich mir eine Gitarre geliehen und allein mit einem Buch gelernt. Das war gar nicht so einfach. Ohne Kurs und ohne Lehrer braucht man viel Disziplin. Und üben muss man viel. Ich finde es ziemlich toll, dass ich ganz allein Gitarre spielen gelernt habe.

B] Übersetzen Sie ins Deutsche! (Nur 4) [4]

1. My school friends Lena and Erika are on a vacation.
2. I cannot hear classical music.
3. Peter is searching for a room in the capital city.
4. I have to learn, because I have exam in December.
5. I don't have a car, but I have a motorbike.
6. Mara, when do you have breakfast?

Frage III. Lesen Sie den folgenden Text und kreuzen Sie richtig (R) oder falsch (F) an! [5]

Halo, Ich heiße Michael.

Mein Traumhaus ist sehr groß, 200 m². Einen Garten hat es auch. Er ist nicht groß. Ich arbeite nicht gern im Garten, 100 m² sind genug. Das Haus hat zwei Badezimmer mit Toiletten. Ein Badezimmer ist für meine Frau und mich. Ein Badezimmer ist für meine Kinder. Ich habe drei Kinder, Sabine ist vier, Klaus fünf und Maria sieben Jahre alt. Mein Wohnzimmer ist auch sehr groß und hell. Dort steht ein Sofa. Es ist bequem. Und natürlich sind dort auch

P.T.O.

Stühle und ein Esstisch. Wir essen gern im Wohnzimmer. Küchen gefallen mir nicht so gut. Meine Küche ist sehr klein, nur ein Elektroherd, ein Kühlschrank, Schränke und vielleicht eine Spülmaschine sind da. Mehr brauche ich nicht. Im Schlafzimmer brauche ich nur ein Bett und Schränke für meine Kleidung. Es kann also klein sein. Aber die Möbel sind weiß. Es ist hell. Das gefällt mir besonders gut. Einen Balkon habe ich dort auch. Ich sehe gern in den Garten. 100 € Miete sind genug, natürlich mit Nebenkosten.

1. Der Garten ist klein, das Haus ist groß.	R	F
2. Das Haus hat nur ein Badezimmer für Michael und seine Frau.	R	F
3. Michael hat zwei Töchter und einen Sohn.	R	F
4. Das Wohnzimmer ist nicht sehr bequem.	R	F
5. Sie essen gern in der Küche.	R	F

Frage IV. Grammatik!

[25]

A) Bilden Sie das Partizip Perfekt! (Nur 4)

[4]

1. Die Kinder spielen zu Hause.
2. Braucht ihr noch etwas?
3. Dora fährt mit dem Fahrrad zur Schule.
4. Sie informiert ihre Studenten.
5. Wir sehen gern fern.
6. Zum Frühstück isst Susi Brot mit Käse.

B) Schreiben Sie die Sätze im Präteritum! (Nur 4)

[4]

1. Frau Schmidt, wo ist Ihr Ausweis?
2. Der Kellner räumt den Tisch auf.
3. Die Wohnung kostet 30,000 Euro.
4. Ich kaufe im Supermarkt ein.
5. Hasa isst ein Stück Kuchen.
6. Er wartet auf seine Freunde.

C) Bilden Sie Nebensätze! (Nur 3)

[3]

(obwohl, wenn, weil, damit, als)

1. Tanja ist traurig. Ihr Handy ist kaputt.
2. Max geht zum Büro. Er hat Kopfschmerzen.
3. Die Kinder essen. Die Kinder dürfen kein Handy benutzen.
4. Die Lehrerin unterrichtet gut. Die Studenten können sehr gut verstehen.
5. Ich war 4 Jahre alt. Ich habe mein erstes Fahrrad bekommen.

D) Schreiben Sie das richtige Modalverb! (Nur 4)

[4]

1. Der Bus ist schon da. Wir _____ jetzt gehen.
2. Ich _____ leider meinen neuen Kuli nicht finden.
3. Was _____ Sie bestellen?
4. Mona _____ heute Abend etwas backen.
5. Erika und ihre Schwester _____ sehr schön tanzen.
6. Im Museum _____ man nicht fotografieren.

E) Ergänzen Sie die richtige Präposition! (Nur 4)

[4]

1. Ich spiele _____ dem Hund.
2. Er bestellt einen Tee _____ seine Kollegin.
3. _____ Brille kann sie nicht lesen.
4. _____ einer Woche ist Maria krank.
5. Janek wohnt nicht mehr _____ seiner Mutter.
6. Herr Müller bekommt eine E-Mail _____ seinem Chef.

F) Konjugieren Sie das richtige Verb! (Nur 3)

[3]

(sein, fliegen, anrufen, sprechen, feiern, lesen)

1. Im Urlaub _____ ich nach der Schweiz.
2. Peter, wann _____ du den Großvater _____? Er hat heute Geburtstag.
3. Mein Onkel _____ Kinderbücher gern.
4. Johannes _____ 3 Sprachen ganz fließend.
5. Meine Frau _____ Anwältin von Beruf?

G) Bilden Sie Fragen! (Nur 3)

[3]

1. Die Kinder schneiden das Obst.
2. Um 10 gehen wir zum Büro.
3. Meine Mutter findet den Garten sehr schön.
4. Peter braucht ein neues Handy.
5. Mein Vater kommt aus Italien.

Frage V. Wortschatz!

[10]

A) Schreiben Sie die Gegenteile! (nur 3)

[3]

1. jung X _____
2. einsteigen X _____
3. schön X _____

4. anmachen X _____
5. dunkel X _____

B] Was passt? (Nur 3)

[3]

1. Das Kind spielt gerne mit dem (Park / Ball).
2. Zweimal im Jahr habe ich keine Arbeit. Da mache ich (Urlaub / Fest).
3. Sie spielt (Tennis/ Hobby).
4. Fabian hat zwei (Kulis / Tasche).
5. Ein (Stunde / Jahr) hat 12 Monate.

C] Was passt nicht? (nur 4)

[4]

1. der Bus – das Auto – das Telefon – die U-Bahn
2. der Montag – der Mittwoch – der Mittag – der Freitag
3. grün – rot – leise – türkis
4. der Schrank – der Tisch – der Stuhl – der Computer
5. das Geld – der Urlaub – das Hotel – das Büro
6. der Fuß – der Bauch – der Kuli – die Finger

FrageVI. Schreiben Sie über EINES der folgenden Themen! (5-7 Sätze)

[10]

1. Mein Beruf
2. Mein Lieblingsfest
3. Mein Tagesablauf

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PA-3492

[Total No. of Pages : 4

[5961]-107

F.Y. B.A.

GERMAN

**GGB-I : German General 1: Basic Course
(2019 Pattern) (Semester - I) (11042)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *30 Marks Internal Assessment.*

Frage I. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (Nur 5)

[10]

1. „Entschuldigung, was kostet ein Einzelzimmer?“
2. Nennen Sie zwei Städte in Deutschland!
3. Was machen Sie in der Freizeit?
4. Was essen Sie gern im Restaurant?
5. Sie möchten kochen. Was brauchen Sie?
6. Die Ampel ist rot. Was muss der Bus machen?
7. Wie viele Geschwister haben Sie?

Frage II. Übersetzen Sie!

[10]

A] Übersetzen Sie ins Englische!

(06)

Monika Mayer, 26, wohnt noch bei ihren Eltern. Sie studiert Physik. Ihr Hobby ist das Motorrad fahren. Monika hat ein großes Zimmer. Trotzdem bezahlt sie bei ihren Eltern keine Miete. Sie sagt: „Ich brauche das Geld für das Motorrad und das Motorrad brauche ich unbedingt. Denn mein Motorrad bedeutet Freiheit.“ Monika ist selten zu Hause. „Deshalb habe ich keine Probleme mit meinen Eltern.“

B] Übersetzen Sie ins Deutsche! (Nur 4)

(04)

1. James jogs through the park.
2. Should I keep the book on the table?
3. When is Susanne coming back?
4. Petra would like to drink a tea.
5. The carpet is very expensive.
6. I cannot play football well.

P.T.O.

Frage III. Lesen Sie den folgenden Text und schreiben Sie richtig oder falsch!

[5]

Lieber Hannes,

Ich möchte dich zu meinem Geburtstag am Samstag einladen. Diesmal feiern wir in einem Haus im Wald. Hier ist die Wegbeschreibung: Du fährst mit dem Auto die Bundesstraße Richtung Bielefeld. An der Ampel musst du rechts abbiegen. Dann fährst du weiter bis zu einem Bauernhof. Rechts hinter dem Bauernhof ist ein Parkplatz. Da kannst du dein Auto abstellen. Zum Haus im Wald muss man zu Fuß weitergehen. In ein paar Minuten bist du da.

Kannst du bitte einen Salat und Getränke mitbringen? Mein Freund backt einen Kuchen und Axel und Anja bringen Pizza mit.

Viele Grüße

Heike

Richtig oder falsch?

1. Heike hat am Wochenende Geburtstag.
2. An der Ampel muss man geradeaus fahren.
3. Hinter dem Bauernhof kann man das Auto parken.
4. Vom Parkplatz bis zum Haus im Wald braucht man viel Zeit.
5. Hannes soll Getränke mitbringen.

Frage IV. Grammatik!

[25]

A) Ergänzen Sie die Personalpronomen! (Nur 4)

(04)

1. Meine Eltern sind krank. Ich rufe _____ morgen an.
2. Die Zwillinge heißen Jan und John. _____ gehen noch zur Schule.
3. Mein Mann arbeitet in Köln. Wir besuchen _____ am Wochenende.
4. Bist _____ im Kino? Ich höre Musik.
5. „Brauchen _____ Ihre Tasche, Herr Lehmann?“
6. Peter und Melie, warum packt _____ den Koffer ein?

B) Ergänzen Sie die Possessivpronomen! (Nur 4)

(04)

1. Wir machen einen Campingurlaub. _____ Freunde kommen auch.
2. Das Radio funktioniert nicht. _____ Batterien sind leer.
3. Andreas hat einen Papagei und eine Katze. _____ Papagei heißt Coco.
4. Mama und Papa, ist das _____ Fernseher?
5. „Herr Ahrens, sind das _____ Ansichtskarten?“
6. Mia ist 14 Jahre alt und _____ Bruder ist 18.

C] Ergänzen Sie richtige bestimmte oder unbestimmte Artikeln! (Nur 3) (03)

1. Heute gibt es Kinderfilme im Fernsehen. _____ Filme sind super!
2. Wo ist hier _____ Hauptstraße?
3. _____ Reisebüro ist in dem Hafenweg.
4. Wir machen jetzt _____ Pause.
5. _____ Foto ist so schön!

D] Schreiben Sie das richtige Modalverb! (Nur 4) (04)

1. „_____ Sie gern einen Hamburger?“
2. „Was _____ ihr jetzt machen? Schwimmen oder reiten?“
3. Marion _____ die Hausaufgaben machen. Morgen schreibt sie einen Test.
4. Wir _____ im Haus bleiben. Draußen ist es kalt.
5. Das ist ein Krankenhaus. Hier _____ Sie nicht laut sprechen.
6. „_____ du gut kochen? Ich brauche Hilfe.“

E] Ergänzen Sie die richtige Präposition! (Nur 4) (04)

1. Die Vase steht _____ Regal.
2. „Gehen wir heute _____ Restaurant?“
3. Der Arzt fährt _____ Flughafen.
4. Er fährt _____ dem Bus nach Hause.
5. „Was macht ihr _____ Wochenende?“
6. Wann kommt der Zug? - Genau _____ 11 Uhr.

F] Konjugieren Sie das richtige Verb! (Nur 3) (03)

(essen, aufstehen, kosten, schreiben, bestellen)

1. Morgens _____ mein Vater früh _____.
2. „Was _____ die Gurken?“ – „2 Euro pro Kilo.“
3. Ich _____ eine SMS an meine Freundin.
4. Herr Backhaus _____ eine Pizza für die Kinder.
5. „_____ du gern Fisch?“ – „Nein!“

G] Bilden Sie Fragen! (Nur 3) (03)

1. Ich rufe meine Oma an.
2. Frau Fischer kauft die Tische.
3. Um 6 Uhr kommt der Bus an.
4. Die Katze schläft unter dem Bett.
5. Meine Jacke kostet 60 Euro.

Frage V. Wortschatz!

[10]

A) Schreiben Sie die Gegenteile! (nur 3)

(03)

1. leise X _____
2. schön X _____
3. neu X _____
4. oben X _____
5. abfahren X _____

B) Was passt? (Nur 3)

(03)

1. „(Suchst / lernst) du deine Tasche?“
2. Ich stelle mein Auto auf den (Parkplatz / Haltestelle).
3. Birgit ruft ihren Freund morgen (an / aus).
4. Der Zahnarzt ist in seiner (Praxis / Krankenhaus).
5. Ich esse kein (Fleisch / Gemüse). Ich esse nur vegetarisch.

C) Was passt nicht? (nur 4)

(04)

1. Computer – Fernseher – Geschirrspüler – Topf
2. Segelboot – Schreibtisch – Stuhl – Schreibmaschine
3. Herd – Film – Topf – Kühlschrank
4. Wohnung – Zimmer – Wagen – Haus
5. Löffel – Gabel – Nagel – Messer
6. Minute – Gaskocher – Uhr – Sekunde

Frage VI. Schreiben Sie über EINES der folgenden Themen! (5-7 Sätze)

[10]

1. Meine Mutter
2. Meine Routine
3. Eine Reise
4. Meine Freunde

Total No. of Questions : 6

SEAT No.

PA-3494

Total No. of Pages : 2

[5961]-109

F.Y.B.A. (Semester - I)

11071: URDU GENERAL (Paper-I)

(CBCS) (2019 Pattern)

Total Marks : 70]

[Time : 2½ Hours

Instructions to candidates:

- 1) Attempt all questions.
- 2) Figures to the left side indicate full marks.

[10] سوال نمبر 1: اردو نظم نگاری کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالئے۔

یا
اردو نظم کی مختلف اقسام پر روشنی ڈالئے۔

[10] سوال نمبر 2: ”بانگ درا“ اقبال کی شاعری اور فکر کے تین ادوار کی نمائندگی کرتی ہے واضح کیجئے۔

یا
اقبال کی نظم گوئی پر سیر حاصل تبصرہ کیجئے۔

[10] سوال نمبر 3: منشی پریم چند کی سوانح حیات اور ادبی خدمات پر نقد و تبصرہ کیجئے۔

یا
علی عباس حسینی کے حالات زندگی اور شخصیت پر سیر حاصل گفتگو کیجئے۔

[5] سوال نمبر 4: (الف) ذیل میں سے کسی ایک نظم کا مرکزی خیال لکھئے۔

(a) انسان اور بزمِ قدا (b) صبح کا ستارہ (c) سید کی لوحِ تربت

[5] (ب) ذیل میں سے کسی ایک پر اظہار خیال کیجئے۔

(a) بڑی بہن (b) گاؤں کی لاج

P.T.O.

سوال نمبر 5: (الف) ذیل میں سے کسی پانچ سوالات کے جوابات لکھئے

[10]

- (a) ردیف سے کیا مراد ہے؟ (b) جملے کی تعریف بیان کرتے ہوئے اس کی مختلف اقسام لکھئے
(c) مطلع کسے کہتے ہیں؟ (d) مرکب جملہ کسے کہتے ہیں؟
(e) قافیہ سے کیا مراد ہے؟ (f) مقطع کسے کہتے ہیں؟
(g) مصرعہ سے کیا مراد ہے؟

[10]

(ب) ذیل میں سے کسی ایک عنوان پر اپنے خیالات کا اظہار کیجیے۔

- (a) سارے جہاں سے اچھا ہندوستان ہمارا (b) تعلیم نسواں
(c) اف! یہ فیشن پرستی

[10]

سوال نمبر 6: ذیل میں سے کسی پانچ اشعار کی تشریح بحوالہ متن کیجئے

- (a) محفلِ نو میں پرانی داستانوں کو نہ چھیڑ
رنگ پر جواب نہ آئیں ان فسانوں کو نہ چھیڑ
(b) ابھی آرام سے لیٹے رہو میں پھر بھی آؤں گئی
سلا دوں گی جہاں کو خواب سے تم کو جگاؤں گی
(c) نہ سمجھو گے تو مٹ جاؤ گے اے ہندوستان والو
تمہاری داستان تک بھی نہ ہوگی داستانوں میں
(d) میں بھی آباد ہوں اس نور کی بستی میں مگر
جل گیا پھر میری تقدیر کا اختر کیوں کر
(e) سوئے گورِ غریباں جب گئے زندوں کی بستی سے
تویوں بولی نظارہ دیکھ کر شہرِ خموشاں کا
(f) میری قدرت میں جو ہوتا تو نہ اختر بنتا
قہرِ دریا میں چمکتا ہوا گوہر بنتا
(g) تو اگر حقیقت سے خبر دار رہے
نہ سیرِ روز رہے پھر نہ سیرِ کار رہے
(h) رُلاتا ہے تیرا نظارہ اے ہندوستان! جھکو
کہ عبرت خیز ہے تیرا فسانہ سب فسانوں میں

✓ ✓ ✓ ✓

Total No. of Questions : 7]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

PA-3495

[5961]-110

F.Y. B.A. (सामान्य)

HINDI (हिंदी)

प्रयोजनमूलक हिंदी - 1A

(2019 Pattern) (Semester - I) (11091A)

समय : 2½ घंटे]

[पूर्णांक : 70

सूचनाएँ :

- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
- 2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) प्रयोजनमूलक हिंदी और सामान्य हिंदी में अंतर स्पष्ट कीजिए। [10]

अथवा

प्रयोजनमूलक हिंदी का नामकरण लिखकर परिभाषा स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 2) राजभाषा और राष्ट्रभाषा में अंतर स्पष्ट कीजिए। [10]

अथवा

हिंदी भाषा के विविध रूपों का परिचय दीजिए।

प्रश्न 3) बोली और राष्ट्रभाषा का सामान्य परिचय दीजिए। [10]

अथवा

राजभाषा और संपर्क भाषा में अंतर स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 4) जनसंचार माध्यम की उपादेयता लिखिए। [10]

अथवा

बैंक और बीमा क्षेत्र में प्रयोजनमूलक हिंदी के कार्य स्पष्ट कीजिए।

P.T.O.

प्रश्न 5) संक्षेपण के प्रकार लिखिए ।

[10]

अथवा

प्रारूपण की विशेषताएं स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 6) प्रतिवेदन की विशेषताएं लिखिए ।

[10]

अथवा

टिप्पण के प्रकार स्पष्ट कीजिए ।

प्रश्न 7) टिप्पणी लिखिए (4 में से 2)

[10]

- 1) कार्यालयीन हिंदी
- 2) राजभाषा
- 3) संक्षेपण
- 4) प्रतिवेदन

□□□

समय : 2½ घंटे]

[पूर्णांक : 70

- सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [14]

- अ) 'जूही की कली' कविता का आशय अपने शब्दों में लिखिए।
- ब) 'मैं नीर भरी दुख की बदली' कविता में व्यक्त विरह को स्पष्ट कीजिए।
- क) 'कालिदास' कविता का भावार्थ स्पष्ट कीजिए।
- ड) 'धार' कविता के माध्यम से मजदूर वर्ग की समस्याएँ स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [14]

- अ) हमीद का चरित्र चित्रण कीजिए।
- ब) 'एक टोकरी भर मिट्टी' कहानी के शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।
- क) 'जिंदगी और गुलाब के फूल' कहानी के माध्यम से बेरोजगारी की समस्या पर प्रकाश डालिए।
- ड) 'युद्ध' कहानी के माध्यम से लोगों की बदलती मानसिकता पर प्रकाश डालिए।

प्र.3) अ) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। [7]

- i) "विस्तृत नभ का कोई कोना,
मेरा न कभी अपना होना,
परिचय इतना, इतिहास यही,
उमड़ी कल थी, मिट आज चली।"
- ii) "एक तीसरा आदमी भी है,
जो न रोटी बेलता है, न रोटी खाता है
वह सिर्फ रोटी से खेलता है।"

ब) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। [7]

- i) “महाराज अब तो यह झोपड़ी तुम्हारी ही हो गई है। मैं उसे लेने नहीं आयी हूँ, महाराज क्षमा करें तो एक बिनती है।”
- ii) “यहाँ कोई धन और पद नहीं देखता। इस्लाम की निगाह में सब बराबर है।”

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [14]

- अ) अच्छे वक्ता के गुण बताइए।
- ब) सूत्र संचालक के गुण लिखिए।
- क) महाविद्यालय में संपन्न स्वतंत्रता दिवस समारोह के सूत्रसंचालन का प्रारूप तैयार कीजिए।
- ड) समूह चर्चा से कौन-से लाभ होते हैं?

प्र.5) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [14]

- अ) यूनिकोड का महत्व बताइए।
- ब) कंप्यूटर में यूनिकोड कैसे इंस्टॉल करें?
- क) इंटरनेट का इतिहास लिखिए।
- ड) इंटरनेट से कौनसी हानी होती है?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-3497

[Total No. of Pages :3

[5961]-112
First Year B.A.
PERSIAN
(General Paper I)
(2019 C.B.C.S) (Semester - I) (11101)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Define and illustrate any Seven of the following.

[14]

مبالغه	(۱)
تضاد	(۲)
نود و نشر	(۳)
استعاره	(۴)
تلمیچ	(۵)
تجنس تام	(۶)
حسن تعلیل	(۷)
تجنس ناقص	(۸)
تشبیه	(۹)

Q2) Write a short note on any three of the following:

[12]

قصیده	(۱)
غزل	(۲)
رباعی	(۳)
نظم	(۴)
مرثیه	(۵)

P.T.O.

Q3) Reproduce of a poem in simple language.(Any one) [10]

- (۱) طیارہ
- (۲) مثنوی
- (۳) مناجاتِ شوریہ

Q4) Write a short notes on any Two of the following Poets. [14]

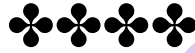
- (۱) امیر خسرو
- (۲) حافظ شیرازی
- (۳) علامہ اقبال
- (۴) شیخ سعدی شیرازی

Q5) A) Explain in persian or translate and explain into English or Urdu or Marathi any seven couplets of the following. [14]

- (۱) حزد ز آب و گل جبرئیل آفرید
زمین را بگردوں دلیل آفرید
- (۲) ای خدای نقشبند جان و تن
با تو این شوریدہ دارد یک سخن
- (۳) زابد طاہر پرست از حال ما آگاہ نیست
در حق ماہر چه گو بد جای ہیج اکراہ نیست
- (۴) طارق چوں بر کنارہء اندس سفینہ سوئٹ
گفتند کار تو بہ نگاہے خرد خطا است
- (۵) دوش مرغے بصبح مینالید
عقل و صبرم بید دو طاقت و ہوش
- (۶) جمال ہم نشین در من اثر کرد
و گر نہ من ہمہ خاتم کہ ہستم
- (۷) من از خدمت دے نیاز سودم
گاہ و بیگاہ در سفر بودم
- (۸) پرش را بمنقار خارید و گفت
کہ من آنچہ گوئی ندارم شکفت
- (۹) گل من سبزہ زاری کرد پیدا
زمانہ نو بہاری کرد پیدا
- (۱۰) از خفتگان خاک چہ پُرسی کہ حال چیت
زاں خواب خوش کہ ہیج کی سراجواب نیست

Q5) B) Translate the unseen English passage into Persian or Marathi or Urdu. **[6]**

Our school also gives due importance to extra curricular activities. The students are encouraged to join scout. Red cross and N.C.C. we have a debating club. Debating contests are held twice a year participants from other schools are also invited. The winning speakers are given prizes. That is why our school is so popular students from all over the district seek to get admission in our school admission is given on the basis of merit.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3979

[Total No. of Pages : 3

[5961]-113
F.Y. B.A. (Semester-I)
संस्कृत (SANSKRIT)
(Gadyapāṭha and Padyapāṭha-I)
अमृतलहरी (Amṛtalahari)
(2019 Pattern) (1111) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

All questions are compulsory.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Figures to right indicate full marks.

Q1) A) इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही एक)

[5]

Translate into English or Marathi. (any one)

- i) चेट : - आज्ञप्तोऽस्मि आर्यया वसन्तसेनया - कुम्भीलक! गच्छ त्वम्, मम आगमनम् आर्यचारुदत्तस्य निवेदय इति। तद् यावत् आर्यचारुदत्तस्य गेहं गच्छामि। (परिक्रम्य, प्रविष्टकेन दृष्ट्वा) एष चारुदत्तो वृक्षवाटिकायां तिष्ठति। एषोऽपि स दुष्टबटुकः। तदयावदुपसर्पामि। कथमाच्छादितं द्वारं वृक्षवाटिकायाः। भवतु, एतस्य दुष्टबटुकस्य संज्ञां ददामि। (इति लोष्टगुटिकाः क्षिपति।)
- ii) अथ तस्य रात्रौ क्षेत्राणि पर्यटतः, कदाचिच्छृगालेन सह मैत्री संजाता। स च पविरत्वाद् वृत्तिभङ्गं कृत्वा कर्कटिकाक्षेत्रे श्रुगालसहितः प्रविशति। एवं तौ यदृच्छया चिर्भटिका भक्षणं कृत्वा प्रत्यहं प्रत्यूषे स्वस्वस्थानं व्रजतः। अथ कदाचित्तेन मदोद्धतेन रासभेन क्षेत्रमध्यस्थितेन श्रुगालोऽभिहितः- भोः, भगिनीसुतः पश्य-पश्य, अतीव निर्मला रजनी।

B) इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही एक)

[5]

Translate into English or Marathi (any one)

- i) एक या द्वे विनिश्चित्य त्रींश्चतुर्भिर्वशे कुरु।
पञ्च जित्वा विदित्वा षट्सप्त हित्वा सुखी भव॥
द्वाविमौ कष्टकौ तीक्ष्णौ शरीरपरिशोषणौ।
यश्चाधनः कामयते यश्च कुप्यत्यनीश्वरः॥

P.T.O.

ii) लिप्समानेषु वैद्येषु चिरादासादय रोगिणम् ।

दायादाः संप्ररोहन्ति दैवज्ञा मान्त्रिका अपि ॥

रोगस्योपक्रमे सान्त्वं मध्ये किञ्चिद्धनव्ययः ।

शनैरनादरः शन्तौ स्नातो वैद्यं न पश्यति॥

C) अधोर्निदिष्टे अनुच्छेदे अधोरेखितानां शब्दानां संस्कृत-पर्यायवाचिनं शब्दं लिखत। (केऽपि पञ्च)[5]

वेला – अनिलाय प्रसृता भुजंगा महोर्मिस्फूर्जथुनिर्विशेषाः।

सूर्य – अंशुसंपर्क समृद्धरागैर्व्यज्यन्त एते मणिभिः फणस्थैः॥

Q2) A) ससन्दर्भ स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही एक) [5]

Write reference to context (any one)

i) अपसर्पेणैवोपलभ्येतेति कौटिल्यः।

ii) वयस्य!आगच्छतु, परितुष्टा यास्यति।

B) ससन्दर्भ स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही एक) [5]

Write reference to context (any one)

i) दश धर्म न जानन्ति धृतराष्ट्र निबोध तान्।

ii) कीटः कश्चिदलिर्नाम कियती तत्र वर्णना।

C) उचितानि युग्मानि विचिनुत (कान्यपि पञ्च) [5]

i) कलिविडम्बनम्

अ) बृहदारण्यकोपनिषद्

ii) उमाहैमवती – आख्यानम्

आ) श्रीशिवताण्डवस्तोत्रम्

iii) मूलहरः

इ) मैत्रेयः

iv) पञ्चचामरवृत्तम्

ई) महाभारतम्

v) विदूषकः

उ) श्री नीलकण्ठदीक्षीतारः

vi) विदुरनीतिः

ऊ) केनोपनिषद्

ए) पितृपैतामहमर्थमन्यायेन भक्षयति।

Q3) A) उमाहैमवती – आख्यान तुमच्या शब्दांत लिहा. [12]

Write उमाहैमवती – आख्यान in your own words.

किंवा/OR

उपयुक्तपरीक्षा या अध्यायाचा आशय स्पष्ट करा.

Explain meaning of the content of the chapter उपयुक्त परीक्षा

B) संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणतीही एक) [8]

Write a short note (any one)

i) पञ्चतन्त्रम्।

ii) कुम्भीलक नाम चेटः।

Q4) A) कालिदासाने केलेल्या सागरवर्णनाचे रसग्रहण करा. [12]

Appreciate description of ocean composed by कालिदास.

किंवा/OR

विदुराने धृतराष्ट्राला केलेला उपदेश स्पष्ट करून, त्या उपदेशाचे विशेष सांगा.

Explain the advice given by विदुर to धृतराष्ट्र and write down its Reahers.

B) संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणतीही एक) [8]

Write a short note (any one)

i) हंसगीतवृत्तम्।

ii) कलिविडम्बनम्।

Total No. of Questions : 4

SEAT No.

PA-3983

Total No. of Pages : 2

[5961]- 114

F.Y.B.A. (Semester-I)

11141-Arabic (General-I)

(2019 Pattern)

Total Marks : 70]

[Time : 2½ Hours

Instruction to candidates :

- 1) Attempt all questions.
- 2) Figures to the right side indicate full marks.

Q.1 Translate into English or Urdu or Marathi any Two of the

following Passages:

[20]

(الف) ”دَرَاَجَةُ أَنْسٍ قَدِيمَةٌ. هَذِهِ سَاعَةٌ عَلَيَّ. هِيَ جَمِيلَةٌ جَدًّا. هَذِهِ مِلْعَقَةٌ وَ هَذِهِ قَدْرٌ. الْمِلْعَقَةُ فِي الْقَدْرِ. هَذِهِ بَقَرَةُ الْفَلَّاحِ. هَذَا أَنْفٌ وَ هَذَا فَمٌ. هَذِهِ أُذُنٌ وَ هَذِهِ عَيْنٌ. هَذِهِ يَدٌ وَ هَذِهِ رِجْلٌ. مَنْ هَذِهِ؟ هَذِهِ أَمِنَةٌ. هَذِهِ طَبِيبَةٌ. وَ تِلْكَ حُمْرَضَةٌ. هَذِهِ مِنَ الْهِنْدِ. وَ تِلْكَ مِنَ الْيَا بَانَ. هَذِهِ طَوِيلَةٌ وَ تِلْكَ قَصِيرَةٌ.“

(ب) ” هَذَا الرَّجُلُ تَاجِرٌ وَ ذَلِكَ الرَّجُلُ طَبِيبٌ. اسْمُ التَّاجِرِ مُحَمَّدٌ وَ اسْمُ الطَّيِّبِ سَعِيدٌ. هَذَا الْبَيْتُ لِلتَّاجِرِ وَ ذَلِكَ الْبَيْتُ لِلطَّيِّبِ. بَيْتُ التَّاجِرِ أَمَامَ الْمَسْجِدِ وَ بَيْتُ الطَّيِّبِ خَلْفَ الْمَدْرَسَةِ لِمَنْ هَذِهِ السَّيَّارَةُ وَ لِمَنْ تِلْكَ؟ هَذِهِ السَّيَّارَةُ لِلطَّيِّبِ وَ تِلْكَ لِلتَّاجِرِ. هَذِهِ السَّيَّارَةُ مِنَ الْيَا بَانَ وَ تِلْكَ مِنْ أَمْرِيكََا.

P.T.O.

(ج) ” __ الْوَلَدُ جَالِسٌ وَالْمَدْرَسُ وَقِفٌ. الْكِتَابُ جَدِيدٌ وَالْقَلَمُ قَدِيمٌ. الْجِمَارُ صَغِيرٌ وَالْحِصَانُ كَبِيرٌ. الْكُرْسِيُّ مَكْسُورٌ. الْمِنْدِيلُ وَسِخٌ. الْمَاءُ جَارِدٌ. الْبَيْتُ قَرِيبٌ وَالْمَسْجِدُ بَعِيدٌ. اللَّبَنُ حَارٌّ. الْقَمَرُ جَمِيلٌ. الْحَجَرُ ثَقِيلٌ وَالْوَرَقُ خَفِيفٌ. الْقَمِيصُ نَظِيفٌ. هَذَا مَسْجِدٌ وَذَلِكَ بَيْتٌ. هَذِهِ أَمَةٌ “ __

Q.2 Define with examples any two of the following topics : [16]

(i) أَجْزَاءُ الْكَلِمَةِ

(ii) الضَّمَائِرُ

(iii) أَسْمَاءُ الْإِشَارَةِ

(iv) حُرُوفُ الْهَبَاءِ

Q.3 Explain any five of the following couplets : [20]

(i) يَا إِلَهِي يَا إِلَهِي يَا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ

(ii) اجْعَلِ الْيَوْمَ سَعِيدًا وَكَثِيرَ الْبَرَكَاتِ

(iii) وَأَعِنِّي فِي دُرُوسِي وَأَدِّ الْوَاجِبَاتِ

(iv) وَأَنْزِعْ عَقْلِي وَقَلْبِي بِالْعُلُومِ النَّافِعَاتِ

(v) وَاحْمِنِي وَاحْمِ بِلَادِي مِنْ شُعُورِ الْحَادِثَاتِ

(vi) وَامْلَأِ الدُّنْيَا سَلَامًا شَامِلًا مِنْ كُلِّ الْجِهَاتِ

(vii) يَا إِلَهِي يَا إِلَهِي يَا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ

Q.4 (A) Write the answers in Arabic any seven of the following

questions :

[7]

- (i) مَا هَذَا؟ (ii) مَنْ هَذَا؟
(iii) مَا هَذِهِ؟ (iv) أَهَذَا بَيْتٌ؟
(v) أَهَذَا مِفْتَاحٌ؟ (vi) مَنْ هُوَ؟
(vii) مَا إِسْمُكَ؟ (viii) سَيَّارَةٌ مَنْ هَذَا؟
(ix) أَأَنْتَ مِنَ الْيَابَانِ؟ (x) مَنْ فِي الْغُرْفَةِ؟

(B) Fill in the blanks with suitable words. any seven of the

following :

[7]

- (i) الْمُنْدِيلُ --- (ii) الْقَمَرُ --- (iii) الْمَاءُ
(iv) الْكُرْسِيُّ (v) الْبَابُ (vi) السُّكَّرُ
(vii) قَدِيمٌ --- (viii) وَاقِفٌ --- (ix) جَدِيدٌ ---
(x) مَكْسُورٌ ---

✓ ✓ ✓ ✓

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-3984

[Total No. of Pages : 4

[5961]-115

F.Y.B.A.

COMMERCE

**G - I : Organization of Commerce
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (11291)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks by selecting proper words from the brackets. **[7]**

i) Bank of Maharashtra is an example of _____ bank.

(Exchange, Commercial, Co-operative)

ii) Wholesaler purchases the goods from _____

(Middleman, Retailer, Manufacturer)

iii) Retailer sells goods to _____

(Customer, Middleman, Foreigner)

iv) Trade in other countries is called _____ trade.

(Foreign Trade, Local Trade, Indian Trade)

v) Lawyer is _____

(Professional, Businessman, Employee)

vi) _____ bank acts as a central bank of India

(State, Central, Reserve)

vii) Wholesaler helps to _____ prices

(Increase, Decrease, Stabilize)

P.T.O.

- B) State the following statements as True or False. [7]
- i) Internal trade is also known as Home Trade.
 - ii) Wholesaler deals in small quantity.
 - iii) Retailer sells goods in large quantity.
 - iv) Commerce means Trade Plus aids to trade.
 - v) Department stores sell the goods at High Prices.
 - vi) External trade is important for all countries.
 - vii) Bank does not pay any interest on fixed deposit account.

Q2) a) What do you mean by Retail Trade and explain the features of the Retail Trade. [14]

OR

- b) What is department store? Explain its features in detail.

Q3) a) State the features of multiple stores. [14]

OR

- b) What do you mean by wholesale trade and what services does a wholesaler provide to manufacturers?

Q4) Write short note on the following (Any 2) [14]

- a) Importance of Trade
- b) Internal Trade & external trade.
- c) Trade and commerce.
- d) Merit of one price shops.

Q5) a) Explain the challenges before small business. [14]

OR

- b) Explain services of retailer.

Total No. of Questions : 5]

PA-3984

[5961]-115

F.Y.B.A.

COMMERCE

G - I : Organization of Commerce
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (11291)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70]

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) अ) खालील रिकाम्या जागा भरा.

[7]

- i) बँक ऑफ महाराष्ट्र बँकेचे उदाहरण आहे.
(एक्सचेंज, व्यावसायिक, राष्ट्रीयकृत)
- ii) घाऊक व्यापाऱ्याकडून वस्तू खरेदी करतात.
(मध्यस्थ, किरकोळ विक्रेता, उत्पादक)
- iii) किरकोळ विक्रेता चा माल विकतो.
(ग्राहक, मध्यस्थ, परदेशी)
- iv) इतर देशातील व्यापारास व्यापार म्हणतात.
(परदेशीव्यापार, स्थानिक व्यापार, भारतीय व्यापार)
- v) वकील हा असतो.
(पेशा स्वीकारणारा, व्यावसायिक, कर्मचारी)
- vi) बँक भारताची मध्यवर्ती बँक म्हणून कार्य करते.
(स्टेट बँक, मध्यवर्ती बँक, रिजर्व बँक)
- vii) घाऊक विक्रेता मदत करतो.
(किंमत वाढविण्यासाठी, किंमत कमी करण्यासाठी, किंमत स्थिर करण्यासाठी)

- ब) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगा. [7]
- i) अंतर्गत व्यापारास गृह व्यापार असेही म्हणतात.
 - ii) घाऊक व्यापारी कमी प्रमाणात व्यवहार करतात.
 - iii) किरकोळ व्यापारी जास्त प्रमाणात मालाची विक्री करतो.
 - iv) वाणिज्य म्हणजे व्यापार अधिक व्यापारासाठी मदत.
 - v) डिपार्टमेंटल स्टोअर्स जास्त किंमतीत वस्तू विकतात.
 - vi) बाह्य व्यापार हा सर्व देशासाठी महत्वाचा आहे.
 - vii) मुदत ठेव खात्यावर कोणतेही व्याज देत नाही.

प्र.2) अ) किरकोळ व्यापार म्हणजे काय सांगून किरकोळ व्यापाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [14]

किंवा

- ब) डिपार्टमेंटल स्टोअर म्हणजे काय व त्याची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.3) अ) एकाधिकार स्टोअरची वैशिष्ट्ये सांगा. [14]

किंवा

- ब) घाऊक व्यापार म्हणजे काय सविस्तर लिहा. आणि उत्पादकाला पुरवित असलेल्या सेवा स्पष्ट करा.

प्र.4) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [14]

- अ) व्यापाराचे महत्त्व
- ब) अंतर्गत व्यापार आणि बहिर्गत व्यापार
- क) व्यापार आणि वाणिज्य
- ड) एक किंमती दुकानांची गुणवत्ता

प्र.5) अ) लहान व्यवसायापुढील आव्हाने स्पष्ट करा. [14]

किंवा

- ब) किरकोळ विक्रेत्याच्या सेवा स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

PA-3501

[5961]-116

F.Y.B.A.

EDUCATION

**Fundamentals of Education - I
(2019 Pattern) (Semester - I) (11301)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 50 words. each (Any three) **[15]**

- a) Explain the social importance of Education
- b) Write the role of education in National Integration development
- c) Write the nature of 'Shantineeketan'
- d) What are the education objectives of National knowledge commission (2005)
- e) Write the concept of Education

Q2) Answer the following questions in 100 words each (Any two) **[20]**

- a) Explain Education philosophy of Swami Vivekananda
- b) Explain the characteristics of education Process
- c) Explain the role of education in Economic development
- d) Explain an aims of Ancient Indian Education

Q3) Write answer in 300 words (Any one) **[20]**

- a) Explain the education work of Mahatma Jyotirao Phule in detail
- b) What is Formal and Informal education? Explain difference between them

Q4) Write short notes in 50 words each (Any three) **[15]**

- a) Earn and Learn scheme
- b) Values incultate in National Education Policy (1986)
- c) Nature of Vishva Bharati
- d) Concept of Non-Formal education
- e) Meaning of Education

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-3501

[5961]-116

F.Y.B.A.

EDUCATION

Fundamentals of Education - I

(2019 Pattern) (Semester - I) (11301)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) शिक्षणाचे सामाजिक महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) राष्ट्रीय एकात्मता विकासात शिक्षणाची भूमिका लिहा.
- क) शांतिनिकेतनचे स्वरूप लिहा.
- ड) राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाची (2005) शिक्षणाची उद्दिष्टे कोणती?
- इ) शिक्षणाची संकल्पना लिहा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- अ) स्वामी विवेकानंदाचे शैक्षणिक तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.
- ब) शिक्षण प्रक्रियेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) आर्थिक विकासात शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ड) प्राचिन भारतीय शिक्षणाची ध्येय स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) [20]

- अ) महात्मा ज्योतिराव फुले यांचे शैक्षणिक कार्य सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) औपचारिक व अनौपचारिक शिक्षण म्हणजे काय? दोहोंतील फरक स्पष्ट करा.

प्र.4) टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) कमवा व शिका योजना
- ब) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (1986) मधील सांगितलेली मूल्ये
- क) विश्वभारतीचे स्वरूप
- ड) सहज शिक्षणाची संकल्पना
- इ) शिक्षणाचा अर्थ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3502

[Total No. of Pages : 4

[5961]-117

First Year B.A.

MATHEMATICAL STATISTICS

ST-13271: Discrete Probability and Probability Distribution
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (13271)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of Statistical tables and calculator is allowed.
- 4) Symbols and Abbreviations have their usual meaning.

Q1) Attempt each of the following.

[1each]

A) In each of the following cases, choose the correct alternative:

a) A die is rolled three times and outcomes are noted. The total number of elements in the sample space are

i) 18	ii) 180
iii) 216	iv) 36

b) Relative complement of B with respect to A is

i) $A' \cup B$	ii) $A' \cap B$
iii) $A \cup B'$	iv) $A \cap B'$

c) A card is chosen at random from a deck of 52 playing cards. What is the probability a card chosen at random is a Queen?

i) $\frac{1}{13}$	ii) $\frac{2}{13}$
iii) $\frac{1}{8}$	iv) $\frac{2}{11}$

d) For a discrete random variable X, $\mu'_1 = 5$ and $\mu_2 = 10$, then $E(X^2)$ is

i) 100	ii) 10
iii) 25	iv) 35

e) Let X is a degenerate random variable with p.m.f. given by

$$P(X = c) = 1$$

then variance of X is

i) c^2	ii) c
iii) 0	iv) 1

P.T.O.

B) In each of the following, state whether the given statement is true or false: **[1 each]**

- Let $X \rightarrow \text{Bernoulli} (p = 0.2)$ then the value of variance of X is 0.8
- Probability of impossible event is always 0.
- Let A and B be two independent events defined on sample space Ω then $P(A' \cap B) = P(A) \times P(B)$
- In case of discrete uniform distribution, probability at each point is always same.
- If A and B forms partition of the sample space then $P(A \cup B) = P(A) + P(B)$

Q2) Attempt any four of the following

[5 each]

- Give Classical definition of probability. State its limitations
- For a discrete random variable X and constant k , prove that:

$$E(X-k)^2 = \text{Var}(X) + [E(X) - k]^2$$
- For a Bernoulli random variable with parameter p , Find first three central moments.
- Derive recurrence relation between successive probabilities of binomial distribution.
- Let A be an event defined on sample space Ω . Show that
 - A and Ω are independent.
 - A and ϕ are independent.
- Given the following distribution function of random variable X

X	-3	-2	-1	0	1	2	3
$F_X(x)$	0.05	0.15	0.38	0.57	0.72	0.88	1

Obtain:

- Probability mass function of X
- Median of X

Q3) Attempt any four of the following:

[5 each]

- a) An unbiased coin is tossed until the outcome head is obtained. Find the probability of obtaining the head on fourth trial.
- b) Define coefficients of skewness and kurtosis based on moments. Explain how are they interpreted.
- c) A group of 20 cricket players contain 8 Maharashtrais and remaining non Maharashtrais. An Indian team of 11 players is to be formed what is probability that five players in the team are Maharashtrais.?
- d) Compute Mode of Binomial distribution for
 - i) $n = 8, p = \frac{1}{3}$
 - ii) $n = 9, p = \frac{1}{4}$
- e) Let A and B be the two events defined on Ω ; $P(A), P(B) > 0$; Prove that
 - i) $P(A|A') = 0$
 - ii) If $B \subset A$, then $P(A|B) = 1$
- f) The p.m.f of discrete random variable X is given by

$$f(x) = k \frac{2^x}{x!} \quad x = 0, 1, 2, 3$$
$$= 0 \quad \text{o.w.}$$

Find constant k and Median of X

Q4) Attempt any two of the following

- a) i) Give axiomatic definition of probability. Hence prove that $P(A) = 1 - P(A')$ **[5]**
- ii) A discrete random variable X has the following p.m.f **[5]**

$$P(X = x) = \frac{1}{5} \quad x = 1, 2, \dots, 5$$
$$= 0 \quad \text{o.w.}$$

Find expectation and variance of random variable X.

- b) i) For the events A,B,C defined on a sample space Ω with $P(B) > 0$, show that: [5]

$$P(A \cup C | B) = P(A | B) + P(C | B) - P(A \cap C | B).$$
- ii) Let $X \rightarrow \text{Binomial} (n = 8, p = \frac{1}{4})$ Find [5]
 1) $P(X = 4)$
 2) $P(X \leq 3)$
- c) i) With usual notations show that $M_{aX} + b(t) = e^{bt} M_X(at)$ [5]
 ii) Show that all raw moments of Bernoulli random variable are same. [5]
- d) i) Define partition of the sample space. [2]
 ii) Define Prior probability [2]
 iii) State and prove Bayes' theorem. [6]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3503

[Total No. of Pages : 2

[5961]-118

F.Y.B.A.

MATHEMATICS

FMG-1: Financial Mathematics-1
(2019 Pattern) (Semester - I) (15113)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of Calculator is allowed.

Q1) Attempt any Five

[10]

- a) Find the slope of line $y - 2x - 2 = 0$
- b) Find $f(2)$, if $f(x) = 8x - 5$
- c) If $y = \sin x$ Find $\frac{dy}{dx}$
- d) If $TR = 75Q - 4Q^2$, then find MR
- e) Find $\log 100$
- f) Find $\lim_{x \rightarrow 2} x^2 + 2$
- g) Define differentiable function

Q2) Attempt any four

[20]

- a) Solve $(6x - 4y)(3x - 5y)$.
- b) Determine whether $f(x) = 5x^2 - 8x + 9$ is continuous at $x = 3$
- c) If $f(x) = \frac{5x^3}{4x + 3}$, then find $f'(x)$
- d) Test whether the following function is concave or convex at $x = 3$, if $y = -2x^3 + 4x^2 + 9x - 15$.
- e) If $TC = 3Q^2 + 7Q + 12$, then find AC at $Q = 3$
- f) Using properties of logarithms, Simplify $\log_a \left(\frac{6x}{7y} \right)$

P.T.O.

Q3) Attempt any four.

[20]

- a) State any five rules of exponents
- b) Solve $5x^2 + 55x + 140 = 0$.
- c) Draw graph of $y = 2x^2$.
- d) Find $\frac{dy}{dx}$ if $y = \frac{5x^2 - 9x + 8}{x^2 + 1}$
- e) Define marginal cost, total cost & average cost. Also give relationship between them.
- f) Solve $\frac{1}{2}e^{x^2} = 259$.

Q4) Attempt any two.

[20]

- a) Let $y = \frac{10x^8 - 6x^7}{2x}$
 - i) Find derivative using quotient rule
 - ii) Simplify and then find its derivative
 - iii) Compare above two result
- b) Let $f(x) = x^3 - 18x^2 + 96x - 80$ then
 - i) Find critical values
 - ii) Test for concavity
 - iii) Check for inflection point
 - iv) Evaluate the function at critical values and inflection point
- c) Solve
 - i) $4e^{3x-15} = 360$
 - ii) Suppose $f(x) = \frac{g(x)}{h(x)}$ where $h'(x)$ & $g'(x)$ both exist and $h(x) \neq 0$,
prove that $f'(x) = \frac{h(x)g'(x) - g(x)h'(x)}{[h(x)]^2}$

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-3504

[5961]-119

[Total No. of Pages : 2

F.Y.B.A.

OPTIONAL ENGLISH - I

**Text - Initiations : Minor Literary Forms and Basics of Phonology
(2019 Pattern) (Semester - I) (CBCS) (General Paper-I) (11331)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

- Q1) a)** Attempt any one of the following questions: **[7]**
- i) Describe in your own words the childhood experience of Abdul Kalam, as narrated in 'A Lesson My Father Taught Me'.
 - ii) Comment on the significance of the title 'A Lesson My Father Taught Me'.
- b)** Attempt any one of the following questions: **[7]**
- i) Explain 'Toasted English' as a half-humorous and half-serious essay.
 - ii) How does R.K. Narayan describe the difference between American and British English in his essay 'Toasted English'?
- Q2) a)** Attempt any one of the following questions: **[7]**
- i) Attempt a character sketch of Harvey Maxwell.
 - ii) Comment on the surprise ending of 'The Romance of a Busy Broker'.
- b)** Attempt any one of the following questions: **[7]**
- i) Analyse the character of Vera.
 - ii) Justify the title of 'The Open window'.
- Q3)** Attempt any two of the following: **[14]**
- a) How does 'Sonnet 29' describe the sorrowful mood of the poet?
 - b) Explain 'The World is Too Much with Us' as a meditative poem.
 - c) Comment on the supernatural elements in 'The Listeners'.
 - d) How does the poet emphasize the futility of hating those who belong to other countries?

P.T.O.

Q4) Explain with reference to the context any two of the following: **[14]**

- a) I all alone beweeep my outcast state, And trouble deaf heaven with my bootless cries
- b) This Sea that bares her bosm to the moon; The winds that will be howling at all hours
- c) “Tell them I came, and no one answered, That I kept my word,” he said
- d) In every land is common life That all can recognise and understand

Q5) a) Write short notes on any two of the following: **[10]**

- i) Consonant sounds in English
- ii) Minimal Pair
- iii) Phoneme
- iv) Phonetics and phonology

b) Do as directed (Any Four) **[4]**

- i) Identify the number of phonemes in the word ‘Thank’.
- ii) Write a minimal pair for the following sounds: /p/and/b/.
- iii) Identify the vowel sound in the word ‘class’.
- iv) Transcribe the word ‘Girl’, using British RP.
- v) How many consonants are in the word ‘Bat’.
- vi) Spelling is a sure guide to English pronuciation.
(Correct and rewrite the sentence)

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PA-3505

[5961]-120

First Year B.A.
ECONOMICS

Indian Economic Environment - I
(2019 CBCS Pattern) (Semester - I) (11151) (General Paper - I)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer the following questions in one or two sentence each. (Any Eight)

[16]

- a) Write the meaning of Economic Environment.
- b) Define Natural Resources.
- c) What is meant by Privatisation?
- d) What is meant by Cropping Pattern?
- e) Define the concept of mixed economy.
- f) Write the definition of Industrialisation.
- g) What is the full form of GPS?
- h) Write the meaning of Foreign Investment.
- i) Define Agricultural Marketing.
- j) What is an environment?

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in about 50 words each. (Any Four) [16]

- a) Explain the environmental challenges in Indian economic development.
- b) What are the causes of regional imbalances?
- c) Write a short note on 'Agribusiness'
- d) Explain the role of agriculture in Indian Economy.
- e) Explain recent trends in Indian industry.
- f) Explain the political factors affecting economic environment.

Q3) Answer the following questions in about 100 words each. (Any Three) [18]

- a) Compare Indian economy with developed economies based on Agriculture.
- b) Explain various methods of water management.
- c) Discuss the challenges faced by Indian industries.
- d) Write a brief note on 'multinational corporation'.

Q4) Answer the following questions in about 200 words each. (Any Two) [20]

- a) Explain merits and demerits of New Industrial Policy.
- b) Explain defects of agricultural marketing in India.
- c) Explain technological factors affecting economic environment.

Total No. of Questions : 4]

PA-3505

[5961]-120

First Year B.A.

ECONOMICS

Indian Economic Environment - I

(2019 CBCS Pattern) (Semester - I) (11151) (General Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) आर्थिक पर्यावरणाचा अर्थ लिहा.
- ब) नैसर्गिक संसाधने व्याख्या करा.
- क) खाजगीकरण म्हणजे काय?
- ड) पीक आकृतिबंध म्हणजे काय?
- इ) मिश्र-अर्थव्यवस्था संकल्पना स्पष्ट करा.
- फ) औद्योगिकीकरणाची व्याख्या लिहा.
- य) GPS चे पूर्ण रूप काय आहे?
- र) परकीय गुंतवणुक अर्थ लिहा.
- ल) शेतमाल विक्रीव्यवस्था व्याख्या करा.
- व) पर्यावरण म्हणजे काय?

प्र.2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[16]

- अ) भारतातील आर्थिक विकासातील पर्यावरणीय आव्हाने स्पष्ट करा.
- ब) प्रादेशिक असमतोलाची कारणे कोणती?
- क) 'कृषी व्यवसाय' यावर थोडक्यात टीप लिहा.
- ड) भारतीय अर्थव्यवस्थेत शेतीची भूमिका स्पष्ट करा.
- इ) भारतीय उद्योग क्षेत्रातील अलिकडील प्रवाह स्पष्ट करा.
- फ) आर्थिक पर्यावरणावर परिणाम करणारे राजकीय घटक स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) शेती संदर्भात भारतीय अर्थव्यवस्थेची विकसित अर्थव्यवस्थांशी तुलना करा.
- ब) जल व्यवस्थापनाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.
- क) भारतीय उद्योगांसमोरील आव्हानांबाबत चर्चा करा.
- ड) 'बहुराष्ट्रीय कंपनी' यावर टीप लिहा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) नवीन औद्योगिक धोरणाचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील कृषी-विपणनाचे दोष स्पष्ट करा.
- क) आर्थिक पर्यावरणावर परिणाम करणारे तांत्रिक घटक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3506

[5961]-121

[Total No. of Pages : 4

F.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE

**G -1 : Introduction to Indian Constitution
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11161A)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short answers (any eight)

[16]

- a) How many topics have been covered in concurrent list?
- b) Explain the concept of the residuary rights.
- c) Which clause defines the right to religious freedom in the constitution?
- d) Which Method have been adopted to constitutional ammendment.
- e) Explain the key differences between fundamental rights and state guidelines?
- f) When was the first amendment made in the Indian constitution?
- g) Explain the origin of Indian constitution.
- h) How and which are the methods of federal formation?
- i) Who was selected as the chair of the drafting committee?
- j) Which year the 42nd amendment of Indian constitution?

P.T.O.

Q2) Write the answers in 50 words (any four)

[16]

- a) Parliamentary governance practices
- b) Maharashtra - Gujrat border quesiton
- c) Universal adult franchise
- d) 44th constitutional amendment
- e) Right to equality
- f) Right to freedom

Q3) Write the answers in 100 words (any three)

[18]

- a) Explain the fundamental duties of Indian citizens.
- b) Describe the details of the provisions made by 42nd amendment.
- c) Explain the philosophy of preamble of Indian Constitution.
- d) Explain administrative relations between center and state.

Q4) Write the answers in 200 words (any two)

[20]

- a) Discuss state policy guidelines.
- b) Explain the salient features of Indian Constitution.
- c) Explain the salient features of Indian Federalism.

Total No. of Questions : 4]

P8956

[5961]-121

F.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE

G -1 : Introduction to Indian Constitution
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11161A)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70]

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) समवर्ती सूचित किती विषयांचा समावेश करण्यात आला आहे?
- ब) शेषाधिकार संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) धार्मिक स्वातंत्र्याचा हक्क घटनेतील कोणत्या कलमाद्वारे स्पष्ट केला आहे?
- ड) भारतीय घटनादुरुस्तीसाठी कोणत्या पद्धतींचा स्विकार करण्यात आला आहे?
- इ) मुलभूत हक्क आणि मार्गदर्शक तत्त्वे या दोहोंमधील महत्त्वाचा फरक स्पष्ट करा.
- फ) भारतीय घटनेतील पहिली घटना दुरुस्ती कोणत्या वर्षी करण्यात आली?
- य) भारतीय घटनेची उगमस्थाने स्पष्ट करा.
- र) संघराज्य निर्मितीच्या पद्धती किती व कोणत्या आहेत?
- ल) मसुदा समितीचे अध्यक्ष म्हणून कोणाची निवड करण्यात आली?
- व) भारतीय घटनेतील 42 वी घटनादुरुस्ती कोणत्या वर्षी करण्यात आली?

प्र.2) 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[16]

- अ) संसदीय शासन पद्धती
- ब) महाराष्ट्र-गुजरात सीमाप्रश्न
- क) स्वातंत्र्याचा हक्क
- ड) 44 वी घटनादुरुस्ती
- इ) समतेचा हक्क
- फ) सार्वत्रिक प्रौढ मताधिकार

प्र.3) 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) नागरिकांची मुलभूत कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- ब) 42 व्या घटना दुरुस्तीने केलेल्या तरतुदींची माहिती लिहा.
- क) राज्यघटनेच्या सरनाम्यातील तत्वज्ञान स्पष्ट करा.
- ड) केंद्र-राज्य प्रशासकीय संबंध स्पष्ट करा.

प्र.4) 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) राज्यधोरणांच्या मार्गदर्शक तत्वांची चर्चा करा.
- ब) भारतीय घटनेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) भारतीय संघराज्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3507

[5961]-122

[Total No. of Pages : 4

F.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE (Optional)

**G1 : An Introduction to the Constitution of USA
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11161B)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.***
- 2) Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions. (20 words)

[16]

- a) When did the USA constitution ratified?
- b) When did the constitutions of American states were framed.
- c) How many members were attended the philadelphia conference?
- d) When did woman get the right to vote in America.
- e) How many times amendments done in the USA constitution.
- f) What is the Sovereignty of the people?
- g) What is dual citizenship?
- h) Which constitutional Amendment made it mandatory for the state to protect fundamental rights.
- i) How many states are required to amendment the USA constitutional.
- j) When did the USA constitution last amendment?

P.T.O.

Q2) Attempt any four short notes. (50 words)

[16]

- a) Philadelphia conference-1787
- b) Rigid constitution
- c) Protection of Fundamental Rights
- d) Development of the American Constitution
- e) American Independence Struggle
- f) 22nd Constitutional Amendment

Q3) Attempt any three questions. (100 words)

[18]

- a) Explain the nature of the USA constitution
- b) Discuss the development of adult suffrage in America
- c) Discuss the restrictions placed on the federal government by the American constitution
- d) Explain the development tools of the USA constitution

Q4) Attempt any two questions. (200 words)

[20]

- a) Explain the fundamental rights of American citizens
- b) Explain the features of the American federal system
- c) Explain the process of amending the American constitution

Total No. of Questions : 4]

PA-3507

[5961]-122

F.Y.B.A.

POLITICAL SCIENCE (Optional)

G1 : An Introduction to the Constitution of USA
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11161B)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

[एकूण गुण : 70]

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) अमेरिकन संघराज्याची राज्यघटना केंव्हा मंजूर करण्यात आली?
- ब) अमेरिकन घटक राज्यांच्या राज्यघटना केंव्हा तयार करण्यात आल्या?
- क) फिलाडेल्फिया परिषदेत किती सदस्य उपस्थित होते?
- ड) अमेरिकन महिलांना मतदानाचा अधिकार केंव्हा मिळाला?
- इ) अमेरिकेच्या राज्यघटनेत किती वेळा घटनादुरुस्ती झाल्या?
- फ) जनतेचे सार्वभौमत्व म्हणजे काय?
- य) दुहेरी नागरीकत्व म्हणजे काय?
- र) कोणत्या घटनादुरुस्तीने मूलभूत अधिकारांचे संरक्षण करणे राज्यांवर बंधनकारक करण्यात आले?
- ल) अमेरिकन राज्यघटनेच्या दुरुस्तीसाठी किती राज्यांची मान्यता लागते?
- व) अमेरिकन राज्यघटनेत शेवटची घटनादुरुस्ती केंव्हा करण्यात आली?

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत)

[16]

- अ) फिलाडेल्फिया परिषद - 1787
- ब) परिदृढ राज्यघटना
- क) मूलभूत अधिकारांचे संरक्षण
- ड) अमेरिकन राज्यघटनेचा विकास
- इ) अमेरिकन स्वातंत्र्याचा लढा
- फ) 22 वी घटनादुरुस्ती

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत)

[18]

- अ) अमेरिकन राज्यघटनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) अमेरिकेतील प्रौढ मताधिकाराच्या विकासाची चर्चा करा.
- क) अमेरिकेने राज्यघटनेने केंद्रीय सरकारवर घातलेल्या निर्बंधाची चर्चा करा.
- ड) अमेरिकन राज्यघटनेच्या विकासाची साधने स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत)

[20]

- अ) अमेरिकन नागरीकांचे मूलभूत अधिकार स्पष्ट करा.
- ब) अमेरिकन संघराज्य शासन पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) अमेरिकन राज्यघटना दुरुस्तीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3508

[Total No. of Pages : 2

[5961]-123

F.Y.B.A.

HISTORY

**G1 - Early India : From Pre-History to the Age of the Mauryas
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11171)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks*

Q1) Answer the following question in 300 words (any one) : **[15]**

a) Write the information about the sixteen Mahajanpada of Early India.

OR

b) Write the information on literary sources of early India.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one) : **[15]**

a) Discuss the characteristics of Harappan civilization.

OR

b) Give in detail information about Mauryan administrative system.

Q3) Answer the following question in 200 words (any two) : **[20]**

a) Discuss the characteristics of Copper Age civilization.

b) Write the information about Varna system in Vedic period.

c) Discuss the Harappan trade.

d) Explain the Dhamma policy of Emperor Ashoka.

Q4) Short notes. (any four) **[20]**

a) The Neolithic age

b) Coins

c) Buddhist Philosophy

d) Sabha and Samiti

e) Chandragupta Mourya

f) Decline of Indus civilization

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-3508

[5961]-123

F.Y.B.A.

HISTORY

**G1 - Early India : From Pre-History to the Age of the Mauryas
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11171)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्र.1)** खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) [15]
अ) प्राचीन भारतातील सोळा महाजनपदांविषयी माहिती लिहा.
किंवा
ब) प्रारंभिक भारताच्या वाङ्मयीन साधनांची माहिती लिहा.
- प्र.2)** खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) [15]
अ) हडप्पा संस्कृतीच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
किंवा
ब) मौर्यकालीन प्रशासन व्यवस्थेची सविस्तर माहिती लिहा.
- प्र.3)** खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
अ) ताम्रपाषाणयुगीन संस्कृतीच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
ब) वैदिक कालखंडातील वर्णव्यवस्थेची माहिती लिहा.
क) हडप्पाकालीन व्यापाराची चर्चा करा.
ड) सम्राट अशोकाचे धम्मविषयक धोरण स्पष्ट करा.
- प्र.4)** टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]
अ) नवाश्मयुग
ब) नाणी
क) बौद्ध तत्त्वज्ञान
ड) सभा आणि समिती
इ) चंद्रगुप्त मौर्य
फ) सिंधू संस्कृतीचा न्हास

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3509

[Total No. of Pages : 2

[5961]-124

First Year B.A.

ANTHROPOLOGY

Introduction to Socio-cultural Anthropology
(2019 Pattern) (Semester - I) (11191)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Write Short notes on any three of the following. [15]

- a) Nuclear family
- b) Characteristics of marriage
- c) Ethnocentrism
- d) Polygamy
- e) Functions of family

Q2) Answer any three of following questions in 50 words each. [15]

- a) Describe types of kin
- b) Characteristics of joint family
- c) Write in brief about rules of endogamy
- d) Explain the concept of levirate & sororate marriage
- e) What is cross cousin and parallel cousin marriage?

Q3) Answer any two of following questions in 200 words each [20]

- a) Describe customary practices in tribal communities with reference to acquiring mates.
- b) Explain stages of human evolution
- c) Describe the functions of clan and kinship
- d) Discuss the changing nature of family

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words each. [20]

- a) Explain in detail different types of Kinship behaviour
- b) What is Anthropology? Describe the main branches of Anthropology

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-3509

[5961]-124

First Year B.A.

ANTHROPOLOGY

Introduction to Socio-cultural Anthropology
(2019 Pattern) (Semester - I) (11191)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- अ) विभक्त कुटुंब
- ब) कुटुंबाची वैशिष्ट्ये
- क) स्वसमूह श्रेष्ठतावाद
- ड) बहुपत्नीत्व
- इ) कुटुंबांची कार्ये

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा.

[15]

- अ) नात्याचे प्रकार वर्णन करा?
- ब) एकत्र कुटुंब पद्धती वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) अंतर्विवाही नियमाचे सविस्तर स्पष्ट करा.
- ड) दिर-भावजय आणि मेहूणा-मेहूणी विवाहाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- इ) आते-मामे भावंड आणि चूलत-मावस भावंड विवाह म्हणजे काय?

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नावर 200 शब्दांत उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) आदिवासी समुदायातील जोडीदार निवडीच्या प्रथांचे वर्णन करा.
- ब) मानवी उत्क्रांतीचे टप्पे स्पष्ट करा.
- क) नातेदारी व कुलाचे कार्य स्पष्ट करा.
- ड) कुटुंबाचे बदलते स्वरूप यावर चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नावर 300 शब्दांत उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) नातेदारी वर्तनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) मानवशास्त्र म्हणजे काय? मानवशास्त्राच्या वेगवेगळ्या शाखांचे वर्णन करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3510

[5961]-125

[Total No. of Pages : 4

F.Y.B.A.

G -1 :GEOGRAPHY

**Gg.110(A): Physical Geography
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencil is allowed.*

Q1) Write the answer to the following questions in about 20 words each.
(any eight) **[16]**

- a) Define Physical Geography.
- b) What is earth system?
- c) Write the name of sub layer of Lithosphere.
- d) What is Gutenberg discontinuity?
- e) What is 'Panthalassa'?
- f) Write two name of Ocean trenches.
- g) What is cycle of erosion?
- h) What is Cyclone?
- i) Why the Ozone layer called as protective layer of the earth?
- j) What is deep sea plain?

P.T.O.

Q2) Write short notes about 50 words each. (any three)

[18]

- a) Branches of Physical Geography.
- b) Stages of cycle of erosion.
- c) Anticyclone
- d) Continental shelf

Q3) Write the answer to the following question in 150 words each. (any two) **[16]**

- a) Explain the nature of Physical Geography.
- b) Explain the distribution of Air pressure belt.
- c) Describe types of tides.

Q4) Write the answer to the following question in 300 words each. (any one) **[20]**

- a) Describe the Wegners continental drift theory.
- b) Explain the structure of atmosphere with diagram.

Total No. of Questions : 4]

PA-3510

[5961]-125

F.Y.B.A.

G -1 :GEOGRAPHY

Gg.110(A): Physical Geography
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.
 - 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) प्राकृतिक भूगोलाची व्याख्या लिहा.
- ब) पृथ्वी प्रणाली म्हणजे काय?
- क) शिलावरणाच्या उपथरांची नावे लिहा.
- ड) गटेनबर्ग विलगता म्हणजे काय?
- इ) पॅन्थालासा म्हणजे काय?
- फ) कोणत्याही दोन सागरी गर्तांची नावे लिहा.
- य) अपक्षरण चक्र म्हणजे काय?
- र) आवर्त म्हणजे काय?
- ल) ओझोनवायुला पृथ्वीचा संरक्षित थर असे का म्हणतात?
- व) सागरी मैदान म्हणजे काय?

प्र.2) प्रत्येकी 50 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) प्राकृतिक भूगोलाच्या शाखा
- ब) अपक्षरण चक्राच्या अवस्था
- क) प्रत्यावर्त
- ड) समुद्रबुड जमीन

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[16]

- अ) प्राकृतिक भूगोलाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ब) वायुभार पट्यांचे वितरण स्पष्ट करा.
- क) भरती-ओहोटीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक)

[20]

- अ) वेगनरचा खंडवहन सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- ब) वातावरणाची संरचना आकृतीसह स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3511

[5961]-126

[Total No. of Pages : 4

First Year B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

**GI : Introduction to Public Administration - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11441)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the answers to the following question in 20 words (any eight) **[16]**

- a) State the meaning of Public Administration
- b) What is Hierarchy?
- c) Type of staff agencies
- d) Who is the Father of Public Administration.
- e) Span of control
- f) What is the Department
- g) State two traditional approaches to Public Administration
- h) What is the Co-ordination
- i) State the meaning of Organization
- j) Explain the two features of Department

P.T.O.

Q2) Write the answers to the following question in 50 words (any four) **[16]**

- a) POSDCORB
- b) State the similarities between Public Administration and Private administration
- c) Explain the Nature of Public administration
- d) State the Dimerits of Hierarchy
- e) Explain the Process of co-ordination
- f) Type of line agencies

Q3) Write the answers to the following question in 100 words (any three) **[18]**

- a) State the significance of Public administration.
- b) Explain the bases of Organization
- c) Behavioural approach to the study of Public Administration
- d) Explain the evolution of Public Administration

Q4) Write the answers to the following question in 200 words (any two) **[20]**

- a) Explain the Scope of Public Administration
- b) State the functions of Chief Executive
- c) Explain the traditional approach to study of Public Administration

Total No. of Questions : 4]

PA-3511

[5961]-126

First Year B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

GI : Introduction to Public Administration - I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11441)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ)

[16]

- अ) लोकप्रशासनाचा अर्थ सांगा.
- ब) अधिकार पदपरंपरा म्हणजे काय?
- क) स्टाफ घटकांचे प्रकार.
- ड) लोकप्रशासनाचे जनक कोणास म्हणतात?
- इ) नियंत्रण कक्षा.
- फ) खाते म्हणजे काय?
- य) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे दोन पारंपारिक दृष्टिकोन सांगा.
- र) समन्वय म्हणजे काय?
- ल) संघटनेचा अर्थ सांगा.
- व) खात्याची दोन वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार)

[16]

- अ) पोस्ट कॉर्ब.
- ब) लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासन यातील साम्य सांगा.
- क) लोकप्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- ड) अधिकार पदपरंपरा तत्वाचे दोष सांगा.
- इ) समन्वयाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- फ) लाईन घटकाचे प्रकार

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) लोकप्रशासनाचे महत्त्व सांगा.
- ब) संघटनेचे आधारभूत घटक स्पष्ट करा.
- क) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा वर्तनवादी दृष्टिकोन.
- ड) लोकप्रशासनाचा विकास स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) लोकप्रशासनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ब) मुख्य कार्याधिकाऱ्याची कार्ये सांगा.
- क) लोक प्रशासनाच्या अभ्यासाचा पारंपरिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

PA-3512

[5961]-127

F.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

DSC-PSY-1A : Foundations of Psychology
(2019 Pattern) (Semester - I) (11221)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer the following questions in 100 words (Any Four). **[20]**

- a) Explain Homeostasis
- b) Explain observational learning
- c) Explain social Motivation
- d) Write definition of Personality
- e) Explain Behaviorism
- f) Write types of memory

Q2) Answer the following questions in 200 words (Any Two) **[20]**

- a) Explain the Law of Perceptual organization
- b) Write the theory of Psychoanalytical
- c) Explain the Maslow's Hierarchy of Motivation
- d) Explain the goals of Psychology

Q3) Answer the following questions in 400 words (any one). **[20]**

- a) Write the definition of learning. Explain classical conditioning.
- b) Write the definition of Psychology. Explain the fields of Psychology

Q4) Write short notes (any two) **[10]**

- a) Intelligence
- b) Attention process
- c) Structuralism
- d) Transactional analysis

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-3512

[5961]-127

F.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

DSC-PSY-1A : Foundations of Psychology
(2019 Pattern) (Semester - I) (11221)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [20]
- अ) शरीर तापमान नियमन स्पष्ट करा.
 - ब) निरीक्षण अध्ययन स्पष्ट करा.
 - क) सामाजिक प्रेरणा स्पष्ट करा.
 - ड) व्यक्तिमत्त्वाची व्याख्या लिहा.
 - इ) वर्तनवाद स्पष्ट करा.
 - फ) स्मृतीचे प्रकार लिहा.
- प्र.2)** खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- अ) संवेदन संघटनाची तत्वे स्पष्ट करा.
 - ब) मनोविश्लेषणात्मक सिद्धांत लिहा.
 - क) मॅस्लोची प्रेरणेची अधिश्रेणी स्पष्ट करा.
 - ड) मानसशास्त्राची ध्येये स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालील प्रश्नांची 400 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) [20]
- अ) अध्ययनाची व्याख्या लिहा. अभिजात अभिसंधान स्पष्ट करा.
 - ब) मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा. मानसशास्त्राची विविध क्षेत्रे स्पष्ट करा.
- प्र.4)** टिपा द्या. (कोणतेही दोन) [10]
- अ) बुद्धिमत्ता
 - ब) अवधान प्रक्रिया
 - क) रचनावाद
 - ड) आंतरक्रिया विश्लेषण

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3513

[5961]-128

[Total No. of Pages : 2

F.Y.B.A.

GANDHIAN THOUGHT

G-1 : Life and Mission of Gandhiji
(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11231)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any three of the following questions in 100 words each. [15]

- a) Briefly introduce personality of Mahatma Gandhi.
- b) Write in short Gandhiji's role as a social reformer.
- c) Briefly explain Gandhiji's concept of Noncooperation.
- d) Explain the importance of Dandi-Satyagraha.
- e) Explain Pre-Requisites of ideal Satyagrahi, according to Gandhiji.

Q2) Write short notes on any three of the following in 100 words each. [15]

- a) Self respect
- b) Gandhiji : as a Satyagrahi
- c) Fasting
- d) Boycott
- e) Girmat Satyagraha

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. [20]

- a) Elaborately write Gandhiji's political background.
- b) Describe Gandhiji's Champaranya Satyagraha.
- c) State the concept of Satyagraha and Fully explain types of Satyagraha.

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words. [20]

- a) Fully explain Gandhiji's role as a Ideal Satyagraha.
- b) Explain fully Importance of Kheda and Bardoli Satyagraha.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-3513

[5961]-128

F.Y.B.A.

GANDHIAN THOUGHT

G-1 : Life and Mission of Gandhiji

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11231)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) महात्मा गांधी व्यक्तीमत्त्वाची थोडक्यात ओळख सांगा.
- ब) गांधी एक समाजसुधारक थोडक्यात लिहा.
- क) असहकार संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) दांडी सत्याग्रहाचे महत्त्व सांगा.
- इ) गांधीजींना अनुसरून आदर्श सत्याग्रहीच्या अटी सांगा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [15]

- अ) स्वः आदर
- ब) गांधीजीः एक सत्याग्रही
- क) उपोषण
- ड) बहिष्कार
- इ) गिरमिट सत्याग्रह

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) गांधीजीची राजकीय कारकीर्द सविस्तर लिहा.
- ब) गांधीजीच्या चंपारण्य सत्याग्रहाचे वर्णन करा.
- क) सत्याग्रह संकल्पना सांगून, सत्याग्रहाचे प्रकार सविस्तर विशद करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) आदर्श सत्याग्रही म्हणून गांधीजींची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) खेडा व बार्डोली सत्याग्रहाचे महत्त्व सविस्तर विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

PA-3514

[5961]-129

First Year B.A.

YOGA

G 1 : Yogvidya

(2019 Pattern) (Semester - I) (11241)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) All questions must be resolved.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any of the following five questions in one sentence. [5]

- a) From which Sanskrit Dhatu is the word yoga derived?
- b) Who is known as Yoga Maharishi?
- c) What is the first step of Yogasadhana?
- d) What are the names of two devotional yogis?
- e) Name any two meditative Asanas?
- f) Name any two comfortable Asanas?
- g) What is the basic text of Yoga Vidya?

Q2) Write the short note (Any two) [10]

- a) Asana
- b) Yam
- c) Niyam

Q3) Answer any two of the following questions in 150 words. [20]

- a) What are the misconceptions of Yoga?
- b) Explain the importance of Bhakti Yoga?
- c) Explain the importance of Karma Yoga and Dnyan Yoga?

Q4) Answer any one of the following questions in detail. [15]

- a) Explain Ashtanga Yoga in detail?
- b) Give a historical overview of yoga?

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-3514

[5961]-129

First Year B.A.

YOGA

G 1 : Yogvidya

(2019 Pattern) (Semester - I) (11241)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. [5]

- अ) योग हा शब्द कोणत्या संस्कृत धातुपासून बनला आहे.
- ब) योग महर्षी म्हणुन कोणास ओळखले जाते.
- क) योगसाधनेची पहिली पायरी कोणती?
- ड) दोन योगमहर्षींची नावे सांगा.
- इ) ध्यानात्मक आसनांची दोन नावे सांगा.
- फ) दोन सुखासनांची नावे सांगा.
- य) योगविद्येचा मुलभूत ग्रंथ कोणता?

प्र.2) टिपा द्या. [10]

- अ) आसन
- ब) यम
- क) नियम

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे द्या. [20]

- अ) योगाबद्दलचे गैरसमज कोणते?
- ब) भक्तियोगाचे महत्त्व सांगा.
- क) कर्मयोग, ज्ञानयोग यांचे वर्णन करून महत्त्व सांगा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर द्या. [15]

- अ) अष्टांगयोग सविस्तर वर्णन करा.
- ब) योगाचे ऐतिहासिक महत्त्व विषद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3515

[Total No. of Pages : 2

[5961]-130

First Year B.A.

HISTORY OF CIVILIZATION
Indian Civilization & Heritage - I
(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (11251)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Write down the concept and Definition of civilization.

OR

b) Define the vedic sources of Ancient India.

Q2) Answer the following question in 300 words (Any one) **[15]**

a) Write information about the Architectural achievements of the Harappan civilization.

OR

b) Write about the social life of the vedic period people.

Q3) Answer the following question in 200 words (Any Two) **[20]**

a) Write detailed information about the Geographical divisions of India.

b) Give detailed information about types of Heritage conservation.

c) State information about the foreigner's accounts of Ancient India.

d) Describe the characteristics of culture.

Q4) Short notes (Any Four) **[20]**

a) Ajanta caves.

b) Elements of culture.

c) Lothal.

d) Vedas.

e) Himalays.

f) Rock-cut-Inscriptions.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PA-3515

[5961]-130

First Year B.A.

HISTORY OF CIVILIZATION

Indian Civilization & Heritage - I

(2019 Credit Pattern) (Semester - I) (11251)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणताही एक) [15]
अ) संस्कृतीची संकल्पना आणि व्याख्या लिहा.
किंवा
ब) प्राचीन भारतातील वैदिक साधनांची माहिती लिहा.
- प्र.2)** खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणताही एक) [15]
अ) हडप्पा संस्कृतीच्या स्थापत्यकलेची माहिती लिहा.
किंवा
ब) वैदिक कालीन सामाजिक जीवनाबद्दल माहिती द्या.
- प्र.3)** खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही दोन) [20]
अ) भारताच्या भौगोलिक विभागांची तपशीलवार माहिती लिहा.
ब) वारसा संवर्धनाच्या प्रकारांबद्दल तपशीलवार माहिती लिहा.
क) प्राचीन काळातील भारतात आलेल्या परकीय प्रवाशांच्या वृत्तांता विषयी माहिती सांगा.
ड) संस्कृतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- प्र.4)** टिपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]
अ) अजंता लेणी
ब) संस्कृतीचे घटक
क) लोथल
ड) वेद
इ) हिमालय
फ) शिलालेख

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3516

[Total No. of Pages : 4

[5961]-131

F.Y. B.A. (Semester - I)

HOME ECONOMICS

G-1 : General and Household Economics - I
(2019 Pattern) (11261)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Diagrams must be drawn wherever necessary.

Q1) Answer the following questions in 20 words each (Any Eight) : [16]

- a) What is Home Economics?
- b) State the name of two important components of market system.
- c) What is personal demand?
- d) Describe the types of Demand Elasticity.
- e) Give the Law of supply.
- f) Define money.
- g) What is bank?
- h) What is inflation?
- i) State the source of income of the family.
- j) Define poverty.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any Four) : [16]

- a) Explain the scope of Home Economics.
- b) Explain the functions of Market System.
- c) Explain the effects of inflation on different income groups.
- d) Explain the features of money.
- e) Explain the types of family Expenditure.
- f) Explain the concept of family budget.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 150 words each (Any Three) : [18]

- a) Explain the various branches of Home Economics.
- b) Explain the sources of family income.
- c) Explain the basic functions of commercial banks.
- d) Explain the Law of Demand.

Q4) Answer the following questions in 300 words each (Any Two) : [20]

- a) What is money? Explain the various functions of money.
- b) What is poverty? Explain the causes of poverty.
- c) What is Price Elasticity? Explain the different types of Price Elasticity?

Total No. of Questions : 4]

PA-3516

[5961]-131
F.Y. B.A. (Semester - I)
HOME ECONOMICS
G-1 : General and Household Economics - I
(2019 Pattern) (11261)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा. (कोणतेही आठ) [16]

- अ) गृह अर्थशास्त्र म्हणजे काय?
- ब) बाजार यंत्रणेतील दोन महत्वाचे घटक सांगा.
- क) वैयक्तिक मागणी म्हणजे काय?
- ड) मागणीच्या लवचिकतेचे प्रकार सांगा.
- इ) पुरवठ्याच्या नियम सांगा.
- फ) पैशाची व्याख्या द्या.
- य) बँक म्हणजे काय?
- र) भाववाढ म्हणजे काय?
- ल) कुटूंबाचे उत्पन्नाचे मार्ग सांगा.
- व) दारीद्र्याची व्याख्या द्या.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) [16]

- अ) गृह अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ब) बाजार यंत्रणेची कार्ये स्पष्ट करा.
- क) भाववाढीचे विविध उत्पन्न गटावर होणारे परीणाम स्पष्ट करा.
- ड) पैशाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- इ) कौटुंबिक खर्चाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- फ) कौटुंबिक अंदाजपत्रकाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन)

[18]

- अ) गृह अर्थशास्त्राच्या विविध शाखा स्पष्ट करा.
- ब) कौटुंबिक उत्पन्नाचे मार्ग स्पष्ट करा.
- क) व्यापारी बँकांची प्राथमिक कार्ये स्पष्ट करा.
- ड) मागणीचा नियम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) पैसा म्हणजे काय? पैशाची विविध कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) दारीद्रय म्हणजे काय? दारीद्रयाची कारणे स्पष्ट करा.
- क) किंमत लवचिकता म्हणजे काय? किंमत लवचिकतेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3517

[Total No. of Pages : 4

[5961]-132

F.Y. B.A. (Semester - I)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-101 : Defence Organisation of India

(2019 Pattern) (11271)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer the following question in 100 words each (any three) : [3 × 5 = 15]

- a) What is the true meaning of intelligence?
- b) What is the role of the Border Security Force?
- c) State the role of Indian Air Force.
- d) What is the main purpose of the Coast Guard?
- e) State the role of RAW.

Q2) Answer the following question in 300 words each (any one) : [1 × 15 = 15]

- a) What is the principle of military organization?
- b) Explain with the help of chart the organization of Army Head Quarter?

Q3) Answer the following question in 200 words each (any two) : [2 × 10 = 20]

- a) Trace the growth of the Indian Army since 1947.
- b) Explain the composition and functions of the Defence Committee of the cabinet.
- c) What are the principles of Military Administration?
- d) Explain the functions of the Chiefs of staff committee.

P.T.O.

Q4) Write short notes (any four) :

[4 × 5 = 20]

- a) Role of Assam Rifle
- b) National Security Council
- c) Role of Army Command
- d) Joint Command
- e) Military Intelligence
- f) President

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

PA-3517

[5961]-132

F.Y. B.A. (Semester - I)

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DS-101 : Defence Organisation of India

(2019 Pattern) (11271)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) [3 × 5 = 15]
- अ) शत्रूविषयक ज्ञानाचा खरा अर्थ काय?
 - ब) सीमा सुरक्षा दलाची भूमिका कोणती?
 - क) भारतीय हवाई दलाची भूमिका सांगा.
 - ड) तटरक्षक दलाचा मुख्य उद्देश काय आहे?
 - इ) रॉची भूमिका सांगा.
- प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) [1 × 15 = 15]
- अ) लष्करी संघटनेची तत्वे स्पष्ट करा.
 - ब) आराखड्याच्या साह्याने भूसेना प्रमुख कार्यालयाची संघटना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) [2 × 10 = 20]
- अ) 1947 पासूनच्या भारतीय भूसेनेच्या विकासाचा आढावा घ्या.
 - ब) केंद्रीय मंत्रीमंडळाच्या संरक्षण समितीची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
 - क) लष्करी प्रशासनाची तत्वे काय आहेत?
 - ड) सेनाध्यक्ष समितीची कामे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) आसाम रायफलची भूमिका
- ब) राष्ट्रीय सुरक्षा परिषद
- क) आर्मी कमांडची भूमिका
- ड) संयुक्त कमांड
- इ) मिलिटरी इंटेलिजन्स
- फ) राष्ट्रपती

munotes.in

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PA-4531

[5961]-133

F.Y.B.A.

SOCIAL WORK

Elements of Social Work

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11431)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

All questions are compulsory.

Q1) Answer any one question in 500 words.

- a) Elaborate the contribution of Shahu Maharaj in social work.

OR

- b) What is the meaning and concept and nature of social movement? Discuss social movements in detail.

Q2) Answer any one question in 500 words.

- a) Discuss Dr. Babasaheb Ambedkar as a "Social Reformer".

OR

- b) Discuss the philosophy and scope of professional social work in India.

Q3) Answer any one question in 500 words.

- a) Describe Mahatma Jyotiba Phule as Social Reformer and explain his contribution in Social Development.

OR

- b) Discuss in detail the concept of Gandhian thought and constructive programme.

P.T.O.

Q4) Answer any one question in 500 words.

a) Describe History and Historical Development of Social work in India.

OR

b) What is the contribution of Shahu Maharaj in Social work and social Development

Q5) Write short notes on any two

a) Social change and its elements.

b) Philosophy of Social work.

c) Difference between Volunteer and Professional Social work.

d) Definitions of Social Movements.

munotes.in

Total No. of Questions : 5]

PA-4531

[5961]-133

F.Y.B.A.

SOCIAL WORK

Elements of Social Work

(CBCS 2019 Pattern) (Semester - I) (11431)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) संदर्भासाठी मुल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्र.1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या.

अ) शाहू महाराजांचे सामाजिक कार्यातील योगदान विशद करा.

किंवा

ब) सामाजिक चळवळीचा अर्थ, संकल्पना आणि स्वरूप काय आहे? विविध सामाजिक चळवळींची तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या.

अ) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर एक “समाजसुधारक” चर्चा करा.

किंवा

ब) भारतातील व्यावसायिक सामाजिक कार्याचे तत्त्वज्ञान आणि व्याप्ती याबाबत चर्चा करा.

प्र.3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या.

अ) महात्मा ज्योतिबा फूले यांचे समाजसुधारक म्हणून वर्णन करा आणि त्यांचे सामाजिक विकासातील योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

ब) गांधीवादी विचार आणि विधायक कार्यक्रम या संकल्पनेची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर द्या.

अ) भारतातील सामाजिक कार्यांचा इतिहास आणि ऐतिहासिक विकासाचे वर्णन करा.

किंवा

ब) शाहू महाराजांचे सामाजिक कार्य आणि सामाजिक विकासात काय योगदान आहे?

प्र.5) कोणत्याही दोनवर लहान नोट्स लिहा.

अ) सामाजिक बदल आणि त्याचे घटक

ब) सामाजिक कार्यांचे तत्वज्ञान

क) स्वयंसेवक आणि व्यावसायिक सामाजिक कार्य यातील फरक

ड) सामाजिक चळवळींच्या व्याख्या

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3519

[Total No. of Pages : 4

[5961]-134

F.Y. B.A.

LOGIC (Traditional Logic)

G1 : Logic and Principles of Reasoning
(2019 Pattern) (Semester - I) (11361)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any Three of the following questions in 50 words : [15]

- a) State applicability of logic.
- b) Define inductive logic with an example.
- c) Briefly explain Proposition and Sentence.
- d) Define proposition explain its basic components.
- e) What is 'Immediate inference'?

Q2) Write short notes on any Three of the following in 50 words : [15]

- a) Deduction.
- b) Misology
- c) Argument and argument form.
- d) Mediate Inference.
- e) Conversion.

P.T.O.

Q3) Answer any Two of the following questions in 200 words :

[20]

- a) Explain in detail Computer logic.
- b) Explain fallacy of division and Many Questions.
- c) Convert and obvert the following: (any five)
 - i) Not all watches show the exact time.
 - ii) Not a single rose is lotus.
 - iii) All animals are kind.
 - iv) Some flowers are fragrant.
 - v) Not a single chair is table.
 - vi) All farmers are hard workers.
 - vii) Some rivers are not long.

Q4) Answer any One of the following questions in 400 words :

[20]

- a) What is fallacy? Explain in detail the types of fallacies.
- b) Explain the theory of pramana of Nyaya & Buddha darshan from Indian logic.

Total No. of Questions : 4]

PA-3519

[5961]-134

F.Y. B.A.

LOGIC (Traditional Logic)

G1 : Logic and Principles of Reasoning

(2019 Pattern) (Semester - I) (11361)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा : [15]

- अ) तर्कशास्त्राचे उपयोजन सांगा.
ब) विगमन तर्कशास्त्र उदाहरणासह स्पष्ट करा.
क) विधान आणि वाक्य थोडक्यात सांगा.
ड) विधान म्हणजे काय सांगून त्याचे घटक स्पष्ट करा.
इ) अव्यवहित अनुमान म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा 50 शब्दात लिहा : [15]

- अ) निगमन
ब) तर्कद्वेष
क) युक्तिवाद आणि युक्तिवादाचा आकार
ड) व्यवहारित अनुमान
इ) परिवर्तन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तर 200 शब्दात लिहा :

[20]

- अ) 'संगणक तर्कशास्त्र' ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) विभाजन व बहुप्रश्नाभास हे तर्कद्वेष विशद करा.
- क) खालीलपैकी कोणत्याही पाच विधानांचे परिवर्तन आणि प्रतिवर्तन करा.
 - i) एकही घड्याळ अचूक वेळ दाखवत नाही.
 - ii) एकही गुलाब कमळ नसते.
 - iii) सर्व प्राणी दयाळू असतात.
 - iv) काही फुले सुगंधी असतात.
 - v) एकही टेबल खुर्ची नसते.
 - vi) सर्व शेतकरी कष्टाळू असतात.
 - vii) काही नद्या लांब नसतात.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा :

[20]

- अ) तर्कदोष म्हणजे काय? तर्कदोषाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय तर्कशास्त्रातील न्याय व बौद्ध दर्शनाची प्रमाण विषयक भूमिका विशद करा.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3520

[Total No. of Pages : 4

[5961]-135

F.Y. B.A.

SOCIOLOGY

**G-1 : Introduction to Sociology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (11371)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write short notes (Any Three) :

[15]

- a) Counter Culture
- b) Industrial Society
- c) Western Sociology
- d) Social Inequality
- e) Gathering Society

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any Three) :

[15]

- a) Write the characteristics of caste.
- b) Discuss the characteristics of society.
- c) Explain the Importance of French revolution.
- d) What is Neo Liberal Society.
- e) State the Sociological Imagination.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any Two) : [20]

- a) Discuss Gender as a base of social stratification.
- b) Write the characteristics of culture.
- c) Elaborate the characteristics of association.
- d) Explain the career opportunities in sociology.

Q4) Answer the following questions in 300 words each (Any One) : [20]

- a) Define Sociology. Explain the nature and subject matter of sociology.
- b) Explain the meaning and characteristics of social group.

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

PA-3520

[5961]-135

F.Y. B.A.

SOCIOLOGY

G-1 : Introduction to Sociology
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (11371)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) प्रतिसंस्कृती
- ब) औद्योगिक समाज
- क) प्राश्चात्य समाजशास्त्र
- ड) सामाजिक विषमता
- इ) अन्नसंकलन करणारा समाज

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) [15]

- अ) जातीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ब) समाजाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- क) फ्रेंच राज्यक्रांतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ड) नवउदार समाज म्हणजे काय?
- इ) समाजशास्त्रीय कल्पना सांगा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) सामाजिक स्तरीकरणाचा आधार म्हणून लिंगभाव याविषयी चर्चा करा.
- ब) संस्कृतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- क) मंडळाच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- ड) समाजशास्त्रातील व्यावसायिक संधी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक)

[20]

- अ) समाजशास्त्राची व्याख्या द्या. समाजशास्त्राचे स्वरूप व अभ्यास विषय स्पष्ट करा.
- ब) सामाजिक समुहाचा अर्थ व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3521

[Total No. of Pages : 3

[5961]-136

F.Y.B.A.

STATISTICAL PRE-REQUISITES

ST - 13571 : Descriptive Statistics - I

(2019 Pattern) (Semester - I) (CBCS)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of statistical table and calculator is allowed.
- 4) Symbols and abbreviations have usual meanings.
- 5) Graph paper will be provided on request.

Q1) Attempt each of the following :

A) Choose the correct alternative for the following:

[5 × 1 = 5]

- i) The value of 30th percentile is equal to:
 - a) Third decile
 - b) Third quartile
 - c) Median
 - d) Sixth decile
- ii) The National Income Unit was transferred from Ministry of Finance to the CSO in the year _____
 - a) 1951
 - b) 1952
 - c) 1953
 - d) 1954
- iii) Which of the following would usually require the smallest sample size because of its efficiency?
 - a) One stage cluster sampling
 - b) Simple random sampling
 - c) Two stage cluster sampling
 - d) Quota sampling

P.T.O.

- iv) Mean deviation is least when measured from:
a) Zero	b) Mean
c) Median	d) Mode
- v) If the class interval 10-20 then mid-value or mid -point of the class is
a) 10	b) 15
c) 20	d) 30
- b) State whether the following statements are true or false : **[5 × 1 = 5]**
- Mean is not equal to mode in case of skew distribution.
 - It is possible to measure the range of an open end distribution.
 - The central moments are based on deviation from mean.
 - If the first 25% observation of a series are 20 and last 25% observation of a series are 50 or more the quartile deviation is 30
 - The value which occurs with the maximum frequency is called mode

Q2) Attempt any Four of the following: [4 × 5 = 20]

- What is dispersion? Explain relative measure of dispersion and state its utility.
- Is the following information consistent? Justify your answer.
 $\mu'_1 = 2, \mu'_2 = 20, \mu'_3 = 40, \mu'_4 = 50$
- State any 4 characteristics of good statistical average.
- Explain stratified random sampling with illustration.
- Give definition of statistics and explain its meaning.
- Explain the determining median graphical procedure.

Q3) Attempt any Four of the following.

[4 × 5 = 20]

- a) For two observations a and b, show that $A.M. \geq G.M. \geq H.M.$
- b) Define kurtosis. Describe various type of kurtosis.
- c) Define the term median. Calculate median for the following data of the marks obtained by 60 students of a class.

Marks	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
No. of students	8	12	20	10	6	4

- d) Write a detailed note on Histogram.
- e) Two groups of n_1 and n_2 observations have same arithmetic means and standard deviations σ_1 and σ_2 respectively. Obtain the formula for combined s.d.
- f) The first 3 moments of a certain variable about the value '1' are 2, 25 and 80. Find the coefficient of skewness and interpret the result.

Q4) Attempt any Two of the following:

[2 × 10 = 20]

- a)
 - i) Show that $\beta_2 \geq 1$
 - ii) Calculate harmonic mean of the following series of monthly expenditure of a batch of students: 125, 130, 75, 10, 45, 5, 0.5, 0.4, 500, 150.
- b)
 - i) If mean of the following frequency distribution is 15.82. Find missing value of x.

X	10	12	13	17	x	25	18	30
Frequency	25	17	13	15	14	8	6	2

- ii) Show that Bowley's coefficient of skewness lies between -1 and $+1$.
- c) Calculate first four moments about the mean and also the value of β_1 and β_2 from the following data :

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
No. of marks	8	12	20	30	15	10	5

- d)
 - i) Write a short note on Skewness.
 - ii) Prove that central moments are invariant to the change of origin.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3522

[Total No. of Pages : 2

[5961]-137
F.Y. B.A.
MATHEMATICS
15111 : Mathematics General - I (Algebra)
(2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Five of the following :

[10]

- a) Let $A = \{1,2,3,4,5\}$ and $B = \{-1,0,2,6,8\}$. Find $A \cup B$ and $A \cap B$.
- b) Let $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ be bijective function defined by $f(x) = x + 2$. Find formula for f^{-1} .
- c) Define the greatest common divisor (g.c.d).
- d) Prove that no integer x, y exists satisfying $x + y = 100$ and $(x, y) = 7$.
- e) If $m \neq 0$ and $a|b$, then show that $ma|mb$.
- f) Show that the number $z = 1 - i$ satisfy the equation $z^2 + 2z + 2 = 0$.
- g) Find modulus of $z = 1 + i$.

Q2) Attempt any Four of the following :

[20]

- a) Define the following :
 - i) Transitive relation.
 - ii) Symmetric relation.
- b) If $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ is defined by $f(x) = 2x + 36$, then show that f is one-one.
- c) If $m|ab$ and $(a, m) = 1$, then prove that $m|b$.
- d) If $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ and $g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ are defined by $f(x) = 3x + 1$ and $g(x) = x^3$, then compute $f \circ g$ and $g \circ f$.
- e) Find integers x, y such that $35x + 49y = 21$.
- f) Show that $n! > n^2$ for all $n \in \mathbb{N}$.

P.T.O.

Q3) Attempt any Four of the following :

[20]

- a) State and prove Euler's theorem.
- b) Let $n > 1$ be fixed and a, b be any integers. If $a \equiv b \pmod{n}$, then prove that $a^k \equiv b^k \pmod{n}$, for any positive integer k .
- c) Construct the composition tables for addition and multiplication in $\mathbb{Z}_5$.
- d) Which elements of $\mathbb{Z}_6$ satisfy $x^2 = x$?
- e) Find $(-1 + i\sqrt{3})^{\frac{3}{2}}$.
- f) If $|z_1 + z_2| = |z_1| + |z_2|$, then prove that $\arg(z_1) = \arg(z_2)$, for $z_1, z_2 \in \mathbb{C}$.

Q4) Attempt any Two of the following :

[20]

- a) i) If A, B, C are sets, then prove that $A \cup (B \cap C) = (A \cup B) \cap C$. [6]
ii) If a relation R on $\mathbb{R}$ is defined by xRy if and only if $x < y$, then show that R is not equivalence relation. [4]
- b) For any $n \in \mathbb{N}$, show that $1^2 + 2^2 + \dots + n^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}$. [5]
- c) For any $x \in \mathbb{N}$, show that $(a, b) = (a, a + ax)$. [5]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-4024

[Total No. of Pages : 4

[5961]-138

F.Y. B.A. (Semester - I)

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

An Introduction to Prehistory and Protohistory of India

(2019 Pattern) (General Paper - I) (CBCS) (11181)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer the following questions in 300 words each : [15]

a) Which are the various disciplines of Archaeology?

OR

b) Discuss the salient features of Paleolithic Age.

Q2) Answer the following questions in 300 words each : [15]

a) What do you know about the Mesolithic Age?

OR

b) Discuss the causes for the decline of Harappan Civilization.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any two) : [20]

a) Write the importance of Archaeology in Humanities.

b) State the features of Neolithic Age.

c) What do you know about the Mālawa Culture?

d) Write important features of Jorwe Culture.

P.T.O.

Q4) Write notes on (any four) :

[20]

- a) Methods of Excavation.
- b) Concept of Protohistory.
- c) Harappan Script.
- d) Origin of Harappa Civilization.
- e) Megalithic Burials.
- f) Banas Culture.

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

PA-4024

[5961]-138

F.Y. B.A. (Semester - I)

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

An Introduction to Prehistory and Protohistory of India

(2019 Pattern) (General Paper - I) (CBCS) (11181)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [15]

अ) पुरातत्त्वशास्त्राच्या विविध शाखा कोणत्या ?

किंवा

ब) पुराश्मयुगाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. [15]

अ) मध्याश्मयुगाविषयी तुम्हांस काय माहिती आहे ?

किंवा

ब) हडाप्पा संस्कृतीच्या ज्हासाच्या कारणांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) : [20]

अ) मानव्यविद्यांमधील पुरातत्त्वशास्त्राचे महत्त्व लिहा.

ब) नवाश्मयुगाची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) माळवा संस्कृतीविषयी तुम्हांस काय माहिती आहे ?

ड) जोर्वे संस्कृतीची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) उत्खननाच्या पद्धती.
- ब) इतिहास – पूर्व ही संकल्पना.
- क) हडाप्पाची लिपी.
- ड) हडाप्पा संस्कृतीचा उगम.
- इ) महापाषाणीय दफने.
- फ) बनावस संस्कृती.

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3524

[Total No. of Pages : 4

[5961]-139

F.Y. B.A. (Semester - I)

PHILOSOPHY

G1 : Introduction to Philosophy
(2019 Pattern) (CBCS) (11421)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any three of the following questions in 100 words each. [15]

- a) Briefly explain 'Philosophy as a game'.
- b) Explain the Philosophical significance of Nasdiyasukta.
- c) Briefly explain the concept of Rationalism.
- d) Briefly state Moral Rights of man.
- e) Briefly explain 'Dharma' Purushartha.

Q2) Write short notes on any three of the following in 100 words each.[15]

- a) Philosophy of Upanishada
- b) Importance of Bhagavad Gita
- c) Materialism : Charvaka Darshan
- d) Metaphysis : Branch of Philosophy
- e) Anumana Pramana (Inference) : Nyaya Darshan

P.T.O.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. [20]

- a) Explain the nature 'Misology'.
- b) Explain Mahavratas in Jain Philosophy.
- c) Explain the concepts of 'Deduction and Induction' in Western Logic.

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words. [20]

- a) State the nature of an Ideals and Teachings in Ramayana as a origin of an Indian philosophical thoughts.
- b) Discuss 'Four Noble Truth' in Buddhist Philosophy.

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

PA-3524

[5961]-139

F.Y. B.A. (Semester - I)

PHILOSOPHY

G1 : Introduction to Philosophy

(2019 Pattern) (CBCS) (11421)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. [15]

- अ) 'तत्त्वज्ञान एक खेळ' थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) नासदीयसुक्ताचे तात्त्विक महत्त्व सांगा.
क) बुद्धीवाद संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
ड) मनुष्याचे नैतिक अधिकार थोडक्यात सांगा.
इ) धर्म पुरुषार्थ थोडक्यात सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर 100 शब्दात टिपा लिहा. [15]

- अ) उपनिषदाचे तत्त्वज्ञान
ब) भगवद्गीतेचे महत्त्व
क) जडवाद : चार्वाक दर्शन
ड) सत्ताशास्त्र : तत्त्वज्ञानाची एक शाखा
इ) अनुमान प्रमाण : न्याय दर्शन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. [20]

- अ) तर्काशी शत्रुत्व या संकल्पनेचे स्वरूप विशद करा.
- ब) जैन दर्शनातील महाव्रते विशद करा.
- क) पाश्चात्य तर्कशास्त्रातील निगमन व विगमन संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. [20]

- अ) भारतीय तात्त्विक विचारांचे मूळ म्हणून रामायणातील आदर्श आणि शिकवण यांचे स्वरूप सांगा.
- ब) बौद्ध दर्शनातील चार आर्यसत्याची सविस्तरपणे चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3525

[Total No. of Pages : 3

[5961]-140

F.Y. B.A.

ST-13871 : STATISTICS

Descriptive Statistics

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I) (Paper - I)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Symbols and abbreviations have usual meanings.
- 4) Use of calculator and statistical table is allowed.
- 5) Graph paper will be provided on request.

Q1) Attempt each of the following :

a) Choose the correct alternative :

[1 each]

- i) Which one of the following is not a measure of central tendency?
A) Mean deviation B) Mean
C) Median D) Mode
- ii) Box plot helps to judge _____.
A) Central value B) Spread
C) Symmetry D) Correlation
- iii) 'NSSO' Stands for _____.
A) National Service Scheme Office
B) National Scheme Service Office
C) National Statistical Service Office
D) National Sample Survey Organization
- iv) Variance is a mean squared deviation about it.
A) Mean B) Mode
C) Median D) Zero

P.T.O.

v) Primary data means _____.

- A) Original data
- B) It may be result of survey
- C) It may be result of enquiry
- D) All the above

b) State whether the following statements are true or false : [1 each]

- i) We can compute a mean for any data set.
- ii) First central moment is equal to mean.
- iii) A more than ogive curve is S-shaped.
- iv) Primary data are more accurate than secondary data.
- v) For any distribution $\beta_2 \geq 3$.

Q2) Attempt any four of the following : [4 × 5 = 20]

a) Calculate arithmetic mean and mode for the following data.

Daily salary in hundreds of Rs.	2-4	4-6	6-8	8-10	10-12	12-14	14-16
Number of workers	1	4	10	19	12	4	1

- b) Write a note on NSSO rounds of survey.
- c) Explain the different methods of classification briefly.
- d) Given that $\mu'_1 = 1$, $\mu'_2 = 3$, $\mu'_3 = 0$, $\mu'_4 = 27$ Find third and fourth central moments.
- e) Compute Q. D for the following data: 120, 200, 80, 110, 250, 100 and 50.
- f) Write a short note on stratified random sampling method.

Q3) Attempt any four of the following : [4 × 5 = 20]

a) Find quartile deviation for the following data :

Age	10-12	12-14	14-16	16-18	18-20
Students	5	22	40	30	3

- b) With usual notation prove that, $\beta_2 \geq 1$.
- c) Distinguish between SRSWR and SRSWOR.

- d) What is measure of dispersion? What are the characteristics of good measure of dispersion?
- e) Describe the utility and scope of statistics in industry.
- f) Write a short note on Kurtosis.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) With usual notation, Prove that : $\beta_2 \geq \beta_1 + 1$
- b) Compute M.D. about median for the following frequency distribution.

No. of jobs completed	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
No. of workers	6	26	47	15	6

- c) i) Describe the importance of statistical methods. **[5]**
- ii) Explain the terms: variable and attribute. **[5]**
- d) Calculate Bowley's coefficient of skewness for the following information monthly salary of 100 workers :

Monthly Salary in thousands of Rs.	Number of workers
10-20	16
20-30	20
30-40	35
40-50	24
50-60	05

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3526

[Total No. of Pages : 3

[5961]-141

F.Y. B.A.

APPLIED STATISTICS

ST-14171 : Descriptive Statistics - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Symbols and abbreviations have usual meanings.
- 4) Use of scientific calculators and statistical tables is allowed.
- 5) Graph paper will be provided on request.

Q1) Attempt each of the following :

- a) Choose the correct alternative of the following : [1 each]
- i) CSO stands for
 - a) Central Standard Office
 - b) Control Statistical Office
 - c) Central Statistical Office
 - d) None of the above
 - ii) Variables are measured using _____
 - a) Nominal scale
 - b) Ordinal scale
 - c) Interval scale and ratio scale
 - d) Likert scale
 - iii) Find the mode of the following 15, 20, 17, 28, 24, 17, 28, 20, 17.
 - a) 20
 - b) 28
 - c) 17
 - d) 24
 - iv) The number of tally sheet count for each value or a group is called:
 - a) Classlimit
 - b) Classwidth
 - c) Classboundary
 - d) Frequency

P.T.O.

Q4) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Find the Mode of the following frequency distribution. Also obtain Mode graphically

Marks	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100
No. of Students	5	12	32	40	11

- b) For the following frequency distribution of marks of candidate. Find the Bowley's coefficient of skewness. Also draw box plot and interpret.

Age (Year)	No. of deaths
under 10	15
under 20	25
under 30	48
under 40	70
under 50	95
under 60	105
under 70	110
under 80	120

- c) Explain what is a random sample. Why random sample is preferable? Explain the various methods of achieving randomness.
- d) Suggest a measure of dispersion which can be obtained graphically. Also explain the procedure for obtaining the same.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3527

[Total No. of Pages : 3

[5961]-142

F.Y.B.A.

MATHEMATICS

AMG-I : Applied Mathematics General (Calculus - I)
(2019 Pattern) (Semester - I) (15112)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any FIVE of the following:

[10]

- a) Let $a, b \in \mathbb{R}$ and $b \neq 0$. If $a.b=0$, then prove that $a = 0$.
- b) Define bounded sequence of real numbers.
- c) Find the limit of the sequence $\left\{ \frac{2n+1}{n+1} \right\}_{n=1}^{\infty}$.
- d) Find the domain of the function $f(x) = \sqrt{x^2 + 5x - 24}$.
- e) Show that x^2 is even function.
- f) Give an example of bounded function on $\mathbb{R}$.
- g) Show that the function $f(x) = x^3 - 4x + 2$ has a root in the interval $[0,1]$.

Q2) Attempt any Four of the following.

[20]

- a) Let $K = \{s + t\sqrt{2} | s, t \in \mathbb{Q}\}$. If $0 \neq x \in K$, then show that $\frac{1}{x} \in K$.
- b) State and prove Archimedian property.

P.T.O.

- c) If the sequence $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}$ is converges to l , then prove that the sequence $\{|x_n|\}_{n=1}^{\infty}$ is converges to $|l|$.
- d) If $\lim_{x \rightarrow c} f(x) = l$ and $b \in \mathbb{R}$, then show that $\lim_{x \rightarrow c} (bf(x)) = bl$.
- e) Let $f: [a, b] \rightarrow \mathbb{R}$ be continuous function on $[a, b]$. If $k \in \mathbb{R}$ satisfy $f(a) < k < f(b)$, then show that there exists point $c \in (a, b)$ such that $f(c) = k$.
- f) Let $A \in \mathbb{R}$ and $f: A \rightarrow [1, \infty)$. If f is continuous at a point $c \in A$, then show that $\sqrt{f}$ is also continuous at point c .

Q3) Attempt any *FOUR* of the following.

[20]

- a) Find β if the function $f(x)$ is continuous at $x = 1$, where

$$f(x) = \begin{cases} 2x + \beta, & \text{if } x \in (-1, 1) \\ 4x + 2, & \text{if } x \in [1, 2) \end{cases}$$

- b) Determine set of all $x \in \mathbb{R}$ that satisfy $|2x + 3| < 7$.

- c) If $f(x) = \begin{cases} \frac{x - |x|}{x}, & \text{if } x \neq 0; \\ 2, & \text{if } x = 0, \end{cases}$

then discuss the continuity of $f(x)$.

- d) For every $\epsilon > 0$, find $n_0 \in \mathbb{N}$ such that $\left| \frac{3n+1}{2n+5} - \frac{3}{2} \right| < \epsilon$, $n \geq n_0$.

- e) Show that the sequence $\left\{ \frac{\sin n}{n} \right\}_{n=1}^{\infty}$ is converges to 0.

- f) Show that the sequence $\{(-1)^n\}_{n=1}^{\infty}$ is divergent.

Q4) Attempt any *TWO* of the following.

[20]

- a) If the sequence $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}$ and $\{y_n\}_{n=1}^{\infty}$ are convergent sequences of real numbers, then prove that the sequences $\{x_n + y_n\}_{n=1}^{\infty}$ and $\{x_n y_n\}_{n=1}^{\infty}$ are converges.

b) i) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 3} \left(\frac{|x-3|}{x-3} \right)$. **[5]**

ii) Show that $\lim_{x \rightarrow \infty} e^x = \infty$. **[5]**

c) i) If $a, b \in \mathbb{R}$, then prove that $\|a| - |b\| \leq |a - b|$. **[5]**

ii) Show that sequence $\{x_n\}_{n=1}^{\infty}$, $x_n = 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \dots + \frac{1}{n}$ is increasing. **[5]**

[5961]-143
F.Y. B.A. (Semester - I)
MUSIC (General)
G - 1 : राग संगीत गायन
(2019 Pattern) (11211)

(विशिष्ट सूचना : या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यांपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही
एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) अ) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एक रागातील मध्यलय ख्यालाची बंदिश स्वरलिपीबद्ध करा. [10]
ब) राग कल्याण, भैरव, भूपाली, देस या रागांपैकी कोणत्याही एका रागातील मोकळे आलाप लिहा. [5]
- प्रश्न 2) अ) राग अल्हैया बिलाबल, भैरव, कल्याण यांपैकी कोणत्याही एका रागाची शास्त्रीय माहिती अरोह - अवरोह, पकड़ यासह लिहा. [10]
ब) एकताल, झपताल, तीनताल, भजनी, दादरा यांपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण माहिती व ठेका एकपटीत लिहा. [5]
- प्रश्न 3) अ) कोणत्याही चार व्याख्या लिहा. [8]
i) कोमल स्वर
ii) तीव्र स्वर
iii) मात्रा
iv) ठेका
v) मींड
vi) वर्ज्य स्वर
vii) श्रुती

ब) कोणत्याही तीन टिपा लिहा :

[12]

- i) लोकसंगीत
- ii) ख्याल
- iii) सप्तक व रागजाती
- iv) गानसमय
- v) वाद्यांचे प्रकार

प्रश्न 4) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे सांगीतिक योगदान लिहा.

[10]

- i) स्वामी हरिदास
- ii) तानसेन
- iii) आमीर खुसरो
- iv) पं. भास्करबुवा बखले

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सविस्तर लिहा :

[10]

- i) संगीत आणि ललित कला
- ii) मार्गी संगीत, देशी संगीत
- iii) सुगम संगीत

Total No. of Questions : 4]

PA-3528

[5961]-143
F.Y. B.A. (Semester - I)
MUSIC (General)
G - 1 : तबला
(2019 Pattern) (11211)

(विशिष्ट सुचना : या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यांपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही
एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
प्रश्न 1)	अ) तुमच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही 2 तालांची माहिती व ठेका लिहा.	[10]
	ब) झपतालाची माहिती व त्याच्या ठेक्याची एकपट, दुप्पट करा.	[5]
प्रश्न 2)	अ) तीनतालात 1 कायदा व 2 पलटे लिहा.	[10]
	ब) केरवा तालाची 1 तिहाई लिहा.	[5]
प्रश्न 3)	अ) कोणत्याही चार व्याख्या लिहा.	[8]
	i) पलटा	
	ii) संगीत	
	iii) किस्म	
	iv) मुखडा	
	v) बराबर	
	vi) दुगून	
	ब) लयीचे विविध प्रकार व त्यांचे महत्व याबाबत लिहा.	[12]

- प्रश्न 4) अ) पुढीलपैकी एका संगीतज्ञाचे सांगीतिक योगदान विस्तृत लिहा. [10]
- i) उ. अहमदजान थिरकवा
- ii) उ. अमीरहुसेन खां
- ब) 'दायां-बायां' वरील सर्व प्रमुख वर्णांची माहिती व वर्णांची कोणतेही ३ विकास पद्धती लिहा. [10]

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-3529

[Total No. of Pages : 4

[5961]-144

F.Y. B.A. (Restructuring)

FOUNDATION COURSE ('A' Component)

(2019 Pattern) (11501) (Semester - I)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the answer of any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) State the information about various religion in India.

OR

b) Explain the measures of Women-Empowerment.

Q2) Write the answer of any one of the following questions in 300 words. **[15]**

a) State the information about work of 'Satya Shodhak Samaj'.

OR

b) State the information about farmers movement in India.

Q3) Write the answers of any two of the following questions in 200 words. **[20]**

- a) Explain the merits of Indian Democracy.
- b) Describe the educational work of Dr. Babasaheb Ambedkar.
- c) Explain the major types of Indian economy.
- d) Explain the type of Research methodology.

P.T.O.

Q4) Write the following short notes in 100 words each (Any Four) :

[20]

- a) Globalization
- b) Mix Economy
- c) Sources of data collection
- d) Economic imperialism
- e) G.S.T. concept
- f) Philosophy of the Prarthana Samaj

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

PA-3529

[5961]-144

F.Y. B.A. (Restructuring)

FOUNDATION COURSE ('A' Component)

(2019 Pattern) (11501) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
- अ) भारतातील विविध धर्माविषयी माहिती सांगा.
किंवा
ब) महिला सबलीकरणाच्या उपाययोजना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
- अ) सत्यशोधक समाजाच्या कार्याबाबत माहिती सांगा.
किंवा
ब) भारतातील शेतकरी चळवळी विषयी माहिती सांगा.
- प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- अ) भारतीय लोकशाहीचे गुण स्पष्ट करा.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शैक्षणिक कार्य सांगा.
क) भारतीय अर्थव्यवस्थेचे प्रमुख प्रकार स्पष्ट करा.
ड) संशोधन पद्धतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (100 शब्दांत) (कोणतेही चार)

[20]

- अ) जागतिकीकरण
- ब) मिश्र अर्थव्यवस्था
- क) माहिती संकलनाचे स्रोत
- ड) आर्थिक साम्राज्यवाद
- इ) जी.एस.टी (G.S.T.) संकल्पना
- फ) प्रार्थना समाजाचे तत्वज्ञान

munotes.in

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4186

[Total No. of Pages : 5

[5961]-145

F.Y. B.A. (Vocational Stream)

FUNTIONAL ENGLISH (Paper - I)

**An Introduction to English Language and Writing Skills in
English**

(2019 Pattern) (Semester - I) (CBCS) (11851)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any two of the following in about 100 words each. **[14]**

- a) Define language and explain features of the language.
- b) Write a note on non-verbal communication.
- c) Write a note organs of speech.

Q2) Write short notes on any two of the followings: **[14]**

- a) Write a note on levels of linguistic analysis.
- b) Phonology.
- c) Write a note on basic skills - LSRW.

Q3) a) Fill in the blanks: (Any Seven) **[7]**

- i) He jumped the river (in/into)
- ii) I like catsdogs (or/and)
- iii) The building was five high (story/storey)
- iv) Amit is the player (good/best)
- v) Where is the man pocket was lost. (Who/whose)
- vi) Sumit visited university (a/an)
- vii) I kashmir last summer (have visited/visited)
- viii) Snehal is competent (very/absolutely)
- ix) He speaks English Marathi and Hindi (beside/besides)
- x) I shall give him money I possess (a little/the little)

P.T.O.

- b) Do as directed: (Any Seven) [7]
- i) Anil teaches us English. (Change the voice)
 - ii) Someone has picked my pocket. (Change the voice)
 - iii) Ramesh has bought a car. (Identify tense)
 - iv) He stood besides me. (Correct the sentence)
 - v) He is university scholar (Use appropriate article)
 - vi) Sumit plays cricket (change into simple past tense)
 - vii) There are fifty students in the class. (Identify adjective of number)
 - viii) I saw elephant in the zoo. (Use appropriate article)
 - ix) He cut it a knife. (Use appropriate preposition)
 - x) Rabindranath Tagore wrote Gitanjali. (Change the voice)

Q4) a) Attempt any seven of the following questions: [7]

- i) Happy (Write appropriate synonym)
- ii) Clever (Write appropriate synonym)
- iii) Suspect (Write appropriate synonym)
- iv) Possible (Write appropriate antonym)
- v) Accept (Write appropriate antonym)
- vi) Friendly (Write appropriate antonym)
- vii) Golden opportunity/silver opportunity (Identify collocation)
- viii) Commit suicide/Do suicide (Identify collocation)
- ix) Do the dishes/make the dishes (Identify collocation)
- x) Write a lexical set related to word 'college'.

b) Read the following entries from the dictionary and answer the questions given below.

- i) Write two meaning of the word 'Globla'. [2]
- ii) Transcribe the word 'Globalisze'. [1]
- iii) Use the word 'Globe' in your own sentences. [1]
- iv) Mark stress in the word 'Global warming'. [1]

v) Identify an two nouns from the given dictionary page.

[2]

global /'gləʊbl; AmE 'gloubl/ *adj.* [usually before noun]
1 covering or affecting the whole world: *global issues* o
The commission is calling for a global ban on whaling. o
the company's domestic and global markets 2 considering
or including all parts of sth: *We need to take a more global
approach to the problem.* o *global searches on the database*
o *They sent a global e-mail to all staff.* ► **glob·al·ly** /-bəli/
adv.: *We need to start thinking globally.*

glob·al·ize (BrE also **-ise**) /'gləʊbəlaɪz; AmE 'glou-/ *verb*
[V, VN] (economics) if sth, for example a business com-
pany, **globalizes** or **is globalized**, it operates all around
the world ► **glob·al·iza·tion, -isa·tion** /,gləʊbəlaɪ'zeɪʃn;
AmE ,gloubələ'z-/ *noun* [U]: *the globalization of world
trade*

global 'village *noun* [sing.] the whole world, looked at
as a single community that is connected by electronic
communication systems

global 'warming *noun* [U] the increase in temperature
of the earth's atmosphere, that is caused by the increase
of particular gases, especially CARBON DIOXIDE—see also
GREENHOUSE EFFECT

globe /gləʊb; AmE gloub/ *noun* 1 [C] an object shaped like
a ball with a map of the world on its surface, usually on a
STAND so that it can be turned 2 (the globe) [sing.] the
world (used especially to emphasize its size): *tourists
from every corner of the globe* 3 [C] a thing shaped like a
ball

globe 'artichoke *noun* = ARTICHOKE (1)

globe·trot·ting /'gləʊbtrotɪŋ; AmE 'gloubtrɑːtɪŋ/ *adj.*
(informal) travelling in many countries all over the
world: *a globetrotting journalist* ► **globe·trot·ter** *noun*
globe·trot·ting *noun* [U]

glob·u·lar /'glɒbjələ(r); AmE 'glɑːb-/ *adj.* shaped like a
ball, **GLOBE** or **globule**; consisting of **globules**

glob·ule /'glɒbjʊːl; AmE 'glɑːb-/ *noun* a very small drop
or ball of a liquid or of a solid that has been melted: *a
globule of fat*

3(A)

Dictionary Page.

- Q5) a)** Read the following passage and answer the questions given below:
(any 7) **[7]**

Sport helps children to develop both physically and mentally. Physical activity should be part of our daily life. Practicing any kind of sport from an early age helps children in many ways, for example, group activities improve interaction and social integration. It also improves the mental level and promotes a healthy lifestyle in adulthood, as the habits we acquire as children are of ten to stay. Sports have multiple healthy benefits. If we talk on psychological or personality level, sports activities (especially those done in groups) help to strengthen their self- esteem, and allow them to understand the importance of having and respecting the rules.

Another aspect to consider is what type of sport or activity will suit best the child considering his/her condition and abilities. A more timid. and shy child is likely to get better at a sport where she/he has to relate to peers. To more active one, an individual sport such as tennis can help better develop her/his ability concentrate. One of the most relevant issues is the importance of physical exercise. Moderate daily physical exercise helps to prevent overweight and obesity.

Sports also has the power to help us rest. For all those parents of active children try to get them some kind of physical activity. So that they will quickly fall asleep.

- i) How does group activities develop the children?
- ii) What does sport improve and promote in adulthood?
- iii) What are the multiple benefits of sports?
- iv) How can one choose suitable sport or activity?
- v) What kind of sport should be chosen for a timid and shy child?
- vi) Which kind of sport is suitable for active child?
- vii) Which is one of the most relevant issues?
- viii) What is the benefit of daily exercise.
- ix) How can parents helps children to fall asleep ?
- x) Give a suitable title to the passage.

- b) Write a dialogue on the following situation: (any one) [7]
- i) Ajay visits a mobile shop to buy new mobile. Write a formal dialogue between Ajay and the shopkeeper.
 - ii) Vijay invites his friends to his birthday party, Vishal and Radha accepts the invitation. But Ramesh can not come to the party because he is going to Mumbai. Write an informal dialogue between Vijay and his friends.

munotes.in

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PA-4025

[5961]- 146

[Total No. of Pages : 2

First Year B.A. (Travel and Tourism Management) (Vocational Stream)

FUNDAMENTALS OF TOURISM

Tourism Business

(2019 Pattern) (Semester - I) (Paper- I) (11861)

Time : 2½ hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencil is allowed.*

Q1) Answer any eight (Around 20 words each)

[16]

- a) Tourism product
- b) Paid holiday
- c) Cultural tourism
- d) Annual holiday
- e) Visitor
- f) Intangibility
- g) Tourism infrastructure
- h) 5 A's of tourism
- i) Define leisure
- j) Motivations of tourism

Q2) Write short notes on any three (Around 50 words each).

[18]

- a) Domestic tourism
- b) ITDC
- c) Thomas Cook: An introduction
- d) Role of seasonality in tourism

P.T.O.

Q3) Answer any two (Around 100 words each)

[16]

- a) Tourism pre-independence
- b) Religious tourism in India.
- c) Effects of great wars on tourism

Q4) Answer in detail any one (Around 500 words each).

[20]

- a) Formulation of Ministry of Tourism
- b) Introduction of tourism as an industry

